

ИР IV 60

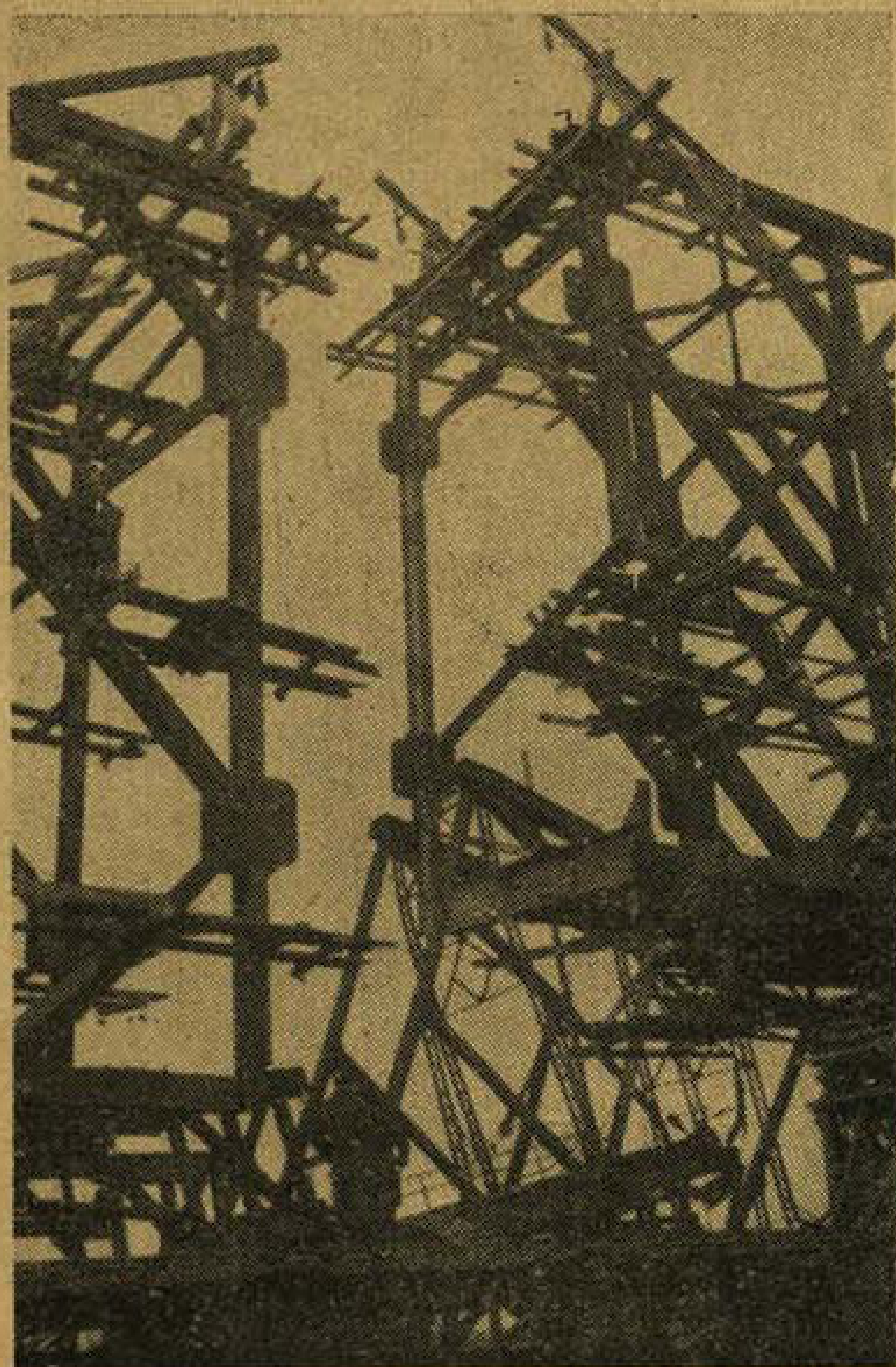

ИНЖЕЊЕРАЦ

ЛИСТ ИНЖЕЊЕРСКЕ БРИГАДЕ

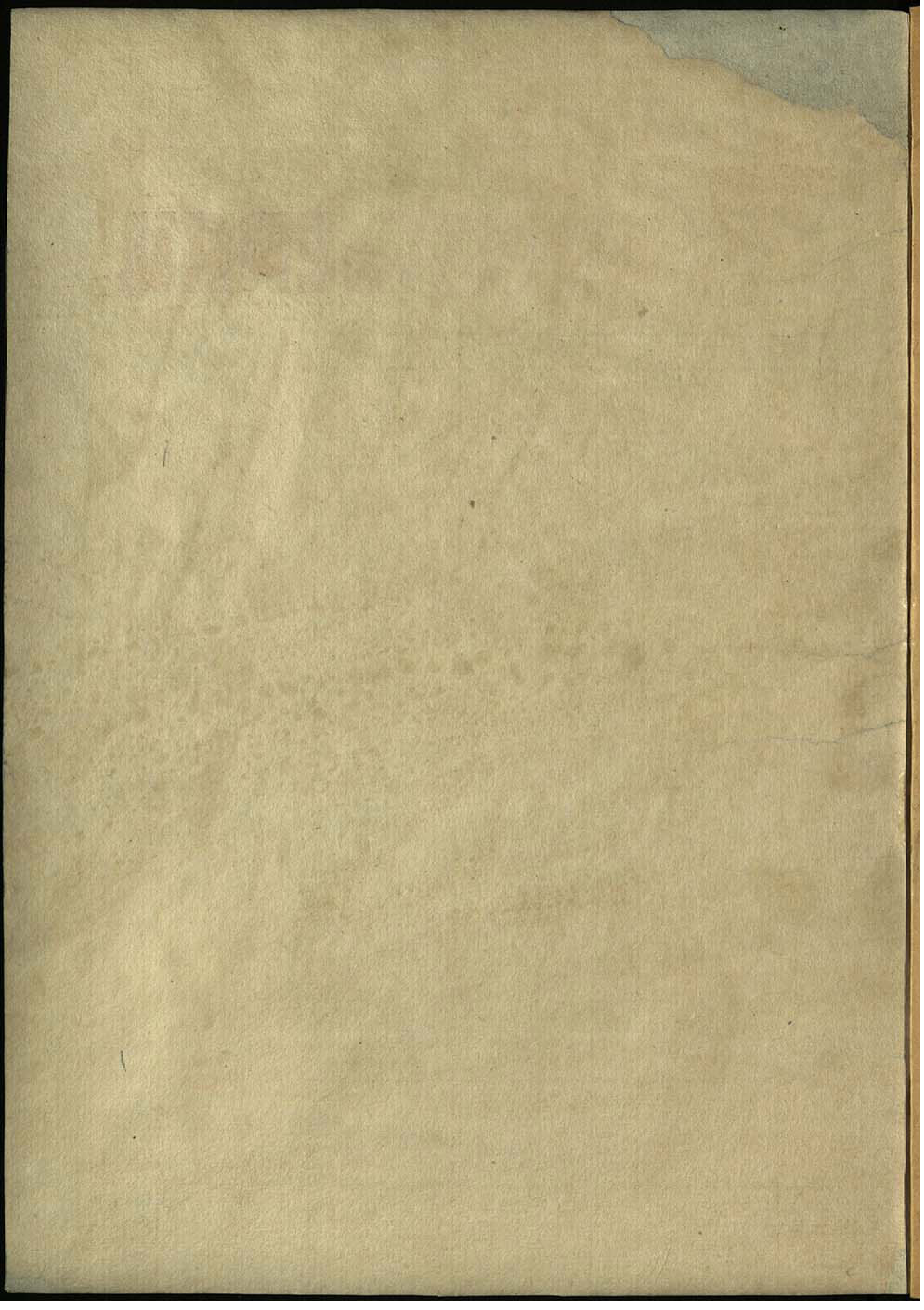

ГОД. I

1 МАРТ 1945

БРОЈ 1

Лист. бр. 63

* * * *

Ово је први пут да наша инжењерска бригада излази на јавност са једним листом. До сада су то само чинили појединачно наши батаљони у своме оквиру. Сада пак, пошто смо се новим преформирањем знатно увећали, а ново условљеним захтевима су нам постављени већи задаци, указала се потреба да иступимо сви заједнички у једном листу. У листу где би се видело скупно деловање свих наших батаљона, њихов живот, рад и развијање, напредак и успеси.

Ми хоћемо да претстављамо наше јединице као целину; ми смо сви једна чврсто повезана заједница и успеси појединаца су наши заједнички успеси.

Хтели бисмо да овим путем прикажемо нашу борбу и наш ударнички рад, како би друговима не само објаснили смисао наших за-

датака, већ да и у свима потстакнемо жељу за самосталним писањем. Немамо претензија, нити смо за то компетентни, да будемо неки политички лист. Таквим проблемима се баве званични политички органи и личности које су специјално за тако што одређене. Нама је једина жеља, понављам, да верно прикажемо живот и рад наших јединица у садашњости и прошлости. Да изнесемо мишљења и схватања другова у погледу нашег стручног рада и могућности његовог побољшања и убрзања. Као што се види, поље рада је широко и лист је отворен свакоме. То баш и јесте оно што се жели. Писањем и читањем се проширује видик знања, а намера је да то постигнемо у нашим редовима.

Другови, учествујмо сви у нашем листу.

НАШ РАД НАШ ЖИВОТ

Рад и проблеми I Инж. бригаде

Данас је инжењерска бригада расподијељена по батаљонима и четама на чисто стручним, инжењерским задацима. Ослобођењем Србије, I Инжињерска бригада је пришла обављању и рјешавању таквих стручних задатака, који излазе из оквира чисто оперативног дјејства, те је самим тим ушла у необично повољну, никад повољнију ситуацију за рад. Услови под којима тече живот и рад наше бригаде садрже као основно обиљежје непрекидан, у смјенама одређен рад на градилиштима. То значи да поремећеност, појаве непредвиђенога и немогућност проналажења времена за рад, немају мјеста у животу наше бригаде. Због тога је било потребно донијети један конкретан план целокупног рада, који би се, основно, у својим главним линијама одржавао и спроводио у читавој бригади.

Ред рада је постављен; он садржи одређени распоред војничког, стручног, политичког и културно-просветног рада. Војничка и стручна обука, разумљиво је, заузимају највише времена, јер наша бригада ради мостове, читавом снагом учествује у обнови земље. Радови на градилиштима се непрекидно разграђавају и захтијевају што већу употребу радне снаге, те се смањује количина времена за остали рад. На тај начин ширина тога рада предвиђеног у распореду се стиска, смањује се број обрађених питања, те се због

тога као и због разноликости обима посла на градилиштима, поједини батаљони и чете морају поступити сасвим еластично у испуњавању плана рада. На пример, III батаљон, довршавајући мост на Морави, био је заложник читаву своју снагу искључиво на довршавању моста и није било толико времена за остали рад. Међутим, I и IV батаљон су углавном остваривали предвиђени план. Већ сада III батаљон, после свршавања моста, читаво слободно вријеме користи за постизање пропуштенога и испуњавање плана рада. Рад се је толико разграно да су и многе чете расподијељене и њихови дијелови привезани за поједине одређене задатке, те не морају само водови радити самостално, већ и десетине.

Напоменуто је да војнички и стручни рад заузима највише времена, а остали дио времена припада политичком и културно-просветном раду. Несумњиво је да од тога, како је организован и како се спроводи културно-просветни рад и политички, зависи како ће се успјешно рјешавати они задаци који су, само по изгледу, војнички и стручни. Добијајући нове и повећане задатке и омасовљавајући се новим људством, наша бригада је стала пред неке проблеме.

Изградња мостова захтјева огромне напоре и стручно знање. Од нас зависи колико ћемо напора уложити и колико ћемо се помоћи стручним знањем.

Види се да је први и најважнији задатак брзо и солидно дизати мостове, успостављати саобраћај, најенергичније помоћи фронту и обнови земље. Да би се са успјехом могао извршавати тај огроман посао, поред осталог, потребна је стручна спремност. Наша бригада као цјелина нема стручне спремности, али подижући мостове, она је може стећи, и од нас зависи колико ће је брзо и како постићи.

Ово питање има своју политичку страну. Његова важност се мора објашњавати у складу данашње организације наше војске, ослобођења и обнове наше земље. Ово је такво питање чијем се објашњењу и разради не може прићи голоруко и неприпремљено. Дужност свих одговорних је, обогаћујући се знањем лично, упознавајући ратне прилике и напоре наших народа у обнови земље, да наоружавамо свијешћу јединице о неминовној потреби извршавања дотичних задатака. Тај посао је отежан и због тога што батаљоне испуњавају извесни борци који имају извесне навике својствене ранијим друштвеним приликама, а данас су противне духу наше војске.

Према томе, васпитање бораца у духу мржње према непријатељу, величајући славу и успјехе наше војске, треба да постане темељ за учвршћење јединица и подизање дисциплине, треба да постане темељ моралне снаге и свијести наше бригаде. За тај успјех је потребан упоран и широк политички рад.

По нашим батаљонима и четама читају се свакодневно новине и остала текућа штампа. Из „Борбе“ се читају они чланци које одреде политички комесари батаљона. Тај рад је тако удешен да ниједан борац не може изостати, а да се не упозна са најосновнијим чланцима дневне штампе. Ради се у оквиру батаљона, чета и водова, а негде и у оквиру десетине ако је она одвојена на неком дужем боравку. У десетини ради водни делегат, а између посјета водног делегата његову дужност међу борцима у политичком и културно-просвјетном раду обавља друг којег је он одредио, а тај треба да се користи ауторитетом десетара. Читају се Титови говори уз обавезну дискусију и прерађују се поједини тежи политички састави. Из овога се види да се рад по батаљонима развија по распореду организације политичког рада у бригади. Него, овоме раду, без обзира колику је он формалну брзину постигао, недостаје квалитативна вриједност. Раније је наведено да јединице сачињавају махом нови борци, од којих се једни због неупућености нијесу довољно активизирали у размишљању и расправљању о политичким догађајима, а други, желећи да што прије и више науче, често пута се толико затрче и доведу до неправилног објашњења, које индиректно утиче у непријатељску пропаганду. То нијесу злонамјерни поступци, већ је разлог у томе

што политички рад није толико дубок и конкретан и не засијеца у свакодневна питања живота и рада бригаде, која наравно имају своју политичку страну. Потребно је у политичкој свјетлости, конкретно разјашњавати сва могућа дневна питања и проблеме рада, да би се на тај начин читав политички рад приближио борцима и активизирао их, да би се кроз политичко расвјетљавање прилика могао уочити најважнији проблем, с тим да се све снаге мобилишу на његово рјешење, јер од његовог рјешења зависи рјешење низа других, за њега везаних проблема. Врло често политички рад се кретао линијом обраде општих политичких питања која су се површно расправљала и постала маглопита.

Овдје, конкретно, у духу данашње спољне и унутрашње ситуације наше државе можемо расправљати сва, па и најситнија питања која искрсавају у нашој бригади и њеном раду, да би путем политичког разјашњавања тих наших чињеница политичко васпитавање унијели у јединице и претвориле га у њихову својину. Ако тако поступимо и спојимо политички рад са условима рада, онда ћемо проблем подизања рада, ударништва и самоиницијативе наћи у остварењу стручне спремности, у конкретној свијести и у правилном познавању рада и сналажења у његовом развоју — у дисциплини.

Културно-просвјетни рад је такође развијен. Нема ниједне чете у нашој бригади која није дала своју властиту приредбу, додајући к томе и батаљонске приредбе. Са свима неписменим у бригади се ради. Сви батаљони и чете издају новине, одржавају се просвјетна предавања и посјећују се биоскопи и позориште. Као и политички рад, такође и културно-просвјетни носи скоро исто обиљежје. Ми смо за тако кратко вријеме успјели, по облику, прилично да постигнемо. То је наравно доказ да постоји воља и љубав за тај рад, али да се је он до сада једнострано развијао. Потребно је постићи умјетничку вриједност, унијети више нашег унутрашњег живота и рјешавања наших проблема у тај сектор рада, како би се његов квалитет уздигао.

Приредбе су биле честе али неприпремљене. Од сада их треба спремати дуже, користећи се стеченим знањем. За приредбе треба одабирати погодан и борбен програм. Не смијемо се заносити разним лаким и смијешним скечевима и то сматрати као успјех, већ и овдје морамо наступати у духу времена, у смислу рада и борбе у вези са нашим конкретним задацима. Писале су се и пишу зидне новине; оне у основи задовољавају, али многи бројеви најмање одговарају својој сврси. Неки бројеви су пуни декларативних и манифестативних чланака који нипочему не додирују конкретан, привремени и актуелни рад јединице, што у ствари треба зидне новине да расправљају и рјешавају.

Зидне новине треба да буду састављене од

чланака једноставно и јасно написаних, чланака који говоре о догађајима из борбе, рада и окупације, чланака који конкретно рјешавају, расправљају и описују живот и проблеме јединице гдје се појављују, те тако служе као њено огледало. Зидне новине морају бити приказ стварнога стања у јединици, из њих се мора читати шта ради дотична јединица, који је њен основни проблем и задатак, мора се познати колико се она заложила да их рјешава. Нема сумње да се у томе правцу поправљају зидне новине и батаљонски листови, али се је потребно што више ослобађати од тога штетног оквира.

Одржавају се и просвјетна предавања. Ми смо прилично добро организовали предавања и она сама по себи су успјела. Али, нема довољно воље и разумјевања код већине бораца да предавањима посвете онолико пажње колико је то могуће и колико је то потребно. Одговорни другови су дужни да борцима објасне значај предавања и стицање културе у нашој војсци, да би на тај начин развили љубав према њима.

На нашим градилиштима смо у додиру са цивилним радништвом. Нама је јасно да би они требало да се угледају на нас, али је потребно да им ми то омогућимо; потребно је да им се приближимо. Примјећено је да се понеки другови према радницима показују крути. Ми смо нешто радили да помогнемо радништву у њиховом политичком васпитању, али се ни ту није довољно учинило, јер саме политичке конференције не рјешавају читав проблем. Са радницима треба конферисати, учити их, јер они хоће да науче од нас, радити са њима као и са војском: на конференцијама, групним састанцима и појединачно,

масовно и свестрано; политички их упознати са нашим заједничким питањима и проблемима, који се појављују у нашем заједничком раду, јер ћемо на тај начин конкретно, и у практичном животу успјети да их изједначимо са нашом бригадом. Поред тога је потребно пробудити међу њима љубав за наш цјелокупни војнички живот, учинити све да постану јака војска рада. Треба унијети у њихове редове нашу организованост, самоиницијативу и сналажење у сложеним приликама рада. Треба их такође покренути на културно-просвјетни рад, што је већ I батаљон почео да остварује, дајући са њима заједничку приредбу. По свијести и раду, радништво које ради са нама, не смије се разликовати од наше бригаде.

Као што се види, све гране рада у нашој бригади су заступљене, углавном теку равномерно; види се да су снаге прилично правилно искоришћене и да је рад разноврстан. Правац нашег свакодневног рада поставља пред бригаду задатак властитог оспособљавања за извршавање сложених и тежих задатака; то наши борци већ свестрано осјећају на себи, а то свједочи пораст квалитета читавог рада наше бригаде.

Целокупни рад који обухвата нашу бригаду треба учврстити и пренијети га тамо гдје тек сада допире. Целокупни рад у бригади треба учврстити и продубити да би захватио све борце и омогућио стварање свјесне и гвоздене дисциплине, која треба да се унесе у њен основни живот, да би самим тим постала виша и јача вриједност, да би дорасла огромним задацима које мора испунити.

Владо Стругар,
политкомесар бригаде

НА ПОЉУ ОБНОВЕ

До пре кратког времена, наша бригада као и све остале имала је пред собом сасвим различите, од садашњег задатка. Наиме, тукли су се пушкама и митраљезима које смо, разуме се, отимали од непријатеља. Узбудљиве су епизоде кад другови причају о томе како је једна од наших чета била опкољена заједно са болницом, коју је чувала. Како је један од наших батаљона на иницијативу свог команданта, заузимао град, како је мали јунак Станко Поповић пролазио кроз офанзиве са својим комесаром, или како је јунак кршне Лике Миле Рађеновић, иако шеснаестогодишњак, ипак се са успехом пробијао до отсечене чете, носећи јој наређење Штаба батаљона, и низ таквих сличних, тежких и светлијих примера. Могло би их се навести, али ми зато немамо времена, пред нама су данас други задаци, тешки и часни, као и они са бомбом освојити бункер, село, град, читав крај, па чак и велики део наше

светле Отаџбине, демократске федеративне Југославије.

Наш ђомиљени херој маршал Тито, и наша Отаџбина стављају пред нашу бригаду, пред сваког нашег војника - борца, задатке друге врсте, наиме успоставити саобраћај, подићи порушене мостове. Док су се до јуче наши другови одликовали дивним примерима хероизма, освајајући непријатељска упоришта, лијући своју драгоцену крв по разним бојиштима наше дичне Отаџбине, данас се они морају одликовати примерима ударништва, примерима новим за нас новог полета, љубави према својој родној грудни. Наши другови су већ доказали да су они спремни да извршавају све пред њих постављене задатке, о томе нам најбоље говоре већ до сада виђени примери.

Наш поносни Београд, захваљујући ударничкој способности наших јунака, несметано добија данас угаљ.

Морава, мутна и плаховита, још крвава од бојева који су на њој вођени, савладана је и мост је подигнут. Потпоручник Бранко Медић са штицом одбија лешеве „фрицева“ да би наместио макару за побијање шипова (стубова), трескали су маљеви, давили су се чамци, купали су се ударници у плаховитој лудој Морави у децембарске дане, само да мост што пре буде готов. Знали су они, да један нов мост значи још један немилосрдни ударац за све непријатеље нашег народа, а још једна победа за наше народе. Радили су ударници друга Боциа, резали су и тесали, склапали разне скелете, ковали су се разни шрафови, ударали су чекићи, секире и разне алатке.

Све за фронт! Све за победу! Са овом лозинком журили су млади колубарци, пожаревљани и многи други по градилишту, носећи разне греде, моснице, гурали вагоне са разним материјалом, секли и бушили грађу са врло модерном електромашином. Нешто слично, али по обиму много замашније раде, ударају, граде јунаци I батаљона, железнички мост.

Новембарских дана кад су ови хероји рада примали задатак, изградити мост, који је бесомучни окупатор у свом бесу и немоћи свега изломио, „врашки посао“, каже Далматинац, ну али ми ћемо га ипак подићи.

Многи људи, чак и неки „стручњаци“, говорили су: „Бесмислица“. Али љубав према Отаџбини, вера у победу, вера у нашу сопствену моћ, света мржња према непријатељу, разуверили су све њих, чак и оне колебљиве. Потешкоће због немања материјала, тежак довоз, немање машина итд., све је то савладано, и мост се диже.

Раде ударници и ноћу и дању. Припрема се материјал за дизање конструкције. И диже се. Много пута су запињали снагом тамо и где снага много не помаже, само да би посао ишао што брже и да би своја скоро промрзнута млада тела загрејали. Гадна је кошвава, дува она немилице и пробија до костију, свеједно, мост морамо подићи, слушали смо речи другова.

Треште „револвери“, шуме разне машине, зврчи „Пента“, брује компресори; осветљавају ноћу градилиште швајс-апарати, и када човек све то слуша, изгледа му као да је на

бојном пољу, као да хиљаде митраљеза пева своје заносне мелодије. Не, то није заносна мелодија, то је нови фронт рада, фронт победа над огавним непријатељима, а за брже и успешније вођење Отаџбинског рата и бољи живот наших народа. Фронт, на који се наши другови брзо привикавају, чију потребу и смисао брзо схватају. Није једноставна ствар, крупни и врло сложени проблеми искрсавају пред нас сваки дан, тако крупним и сложеним проблемима ми морамо супротстављати сналажљивост, пуну иницијативу у раду, планску поделу рада као и планску расподелу наших снага. Завођење нових метода рада ударништва.

Метсда пуне одговорности сваког појединца као целине.

Планска организација рада много значи у данашњим приликама. Кампања, свакодневно вођење такмичења у раду, треба да се такмичи батаљон са батаљоном, чета са четом, вод са водом, десетина са десетином, чак и група са групом, односно појединац са појединцем. То је један од услова брзог схватања, тј. успешног извођења задатака. Само такав начин ударништва, систем такмичења нам гарантује да ћемо победити непријатеља и на овом новом фронту, фронту обнове. Високо политичка свест војника и официра, безгранична љубав према Отаџбини и другу Титу, света дужност мржње према непријатељима, то је база одакле ми црпимо снагу за још успешније победе.

Хероји социјалистичког рада Совјетског Савеза нека нам служе за пример. Исто онако као што наша НОВ на фронту учи се на победама Црвене армије, учимо се и ми на победама совјетских стахановаца.

Несебичним, пожртвованим ударничким радом, ми можемо и хоћемо одужити свој дуг нашим народима и другу Титу. Будимо мајстори свога оружја! Помоћи ћемо фронту, излечићемо ране са тела наше дичне Отаџбине, демократске федеративне Југославије.

Подигнимо у вис чело,
Ми хероји рада свог,
Наша биће земља цела,
Да нам живи, живи рад!

М. Чубрило

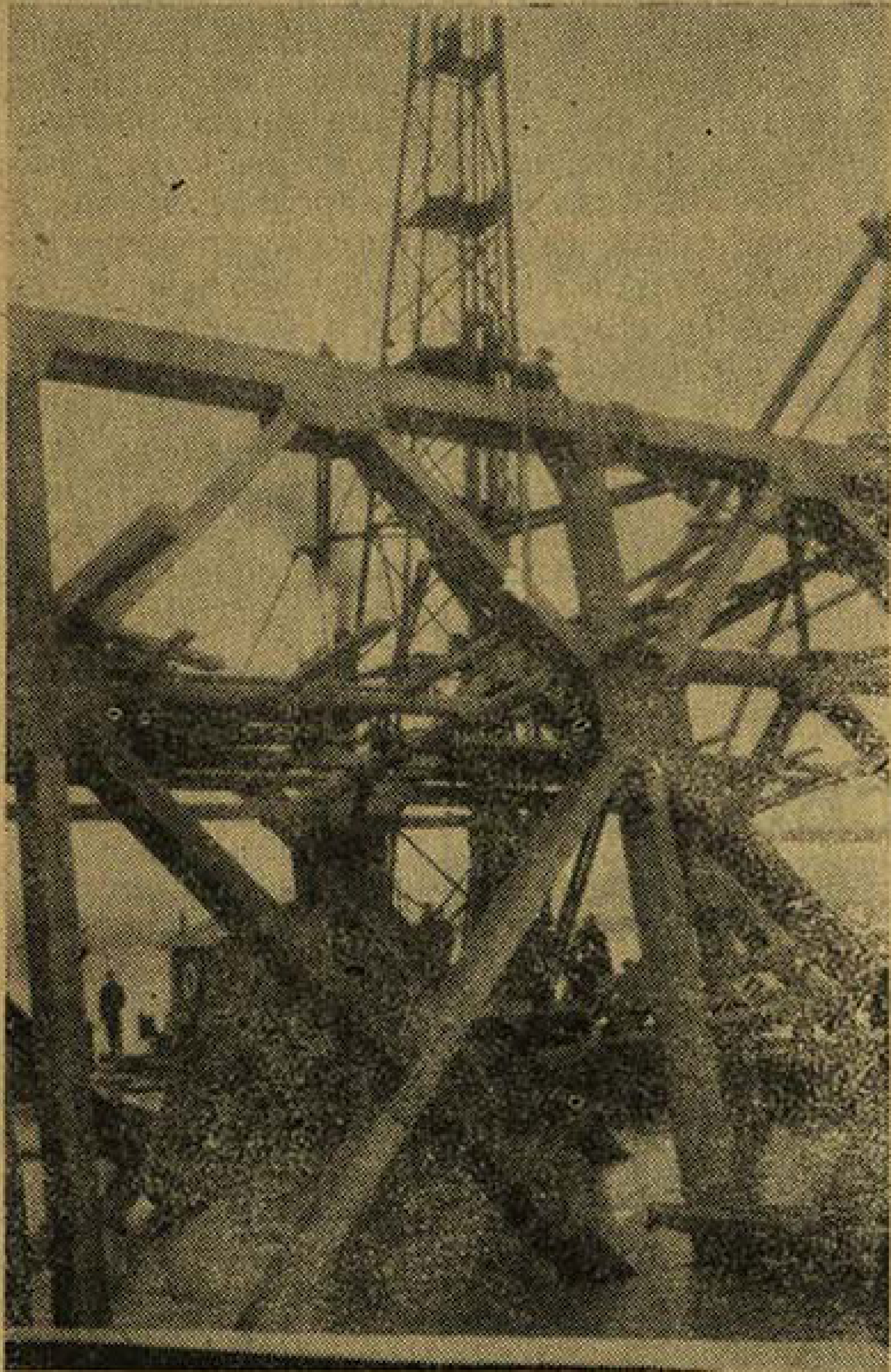
Један дан на обнови железничког моста

Иако зимски фебруарски, али лијеп и сунчан дан. Јутарњи мраз, под притиском сунчаних зракова, постепено ишчезава. За непуних неколико минута стижем на градилиште железничког моста. Одједном се наћох у кошници која непрекидно ври. Са свих страна чује се лупа чекића, подмукло тутњање макаре, као и шуштање швајс-апарата. Шипови, под тешким ударцима макаре, замичу по-

степену у подводно земљиште. Ни пјесма није изостала. Борци и радници, који судјелују у изградњи моста, весело пјевају најновије борбене пјесме, чије мелодичне звуке носе набујали валови Саве.

Тешка конструкција моста непомично лежи у води. Стубови на којима је лежала конструкција, мјестимично порушени, стрче из воде. Сусрећем се с комесаром I батаљона и

једним од многих ударника, другом Миленковић Божом, који је својим радом и вриједношћу постао понос својих руководилаца. Упознавајући нас с радом на градилишту, друг Миленковић није заборавио да напомене и другове ударнике, гдје нарочито истиче Ајзенхамера Илију и Кулачки Славка, који се за кратко вријеме оспособише да швајсују, нитују и рајбују. Међу остале спадају и другови Стојићевић Славко, као тесар, и Марковић Живко као ковач.

— Половином јануара када су наишле огромне санте леда, — каже друг Миленковић, — пријетила је опасност од њега да нам однесе цијелу конструкцију. Сви смо се са гра-

дилишта прихватили једног посла: отклонити лед! била је тада једина парола. За пет дана непрекидног дано-ноћног минирања, лед је отклоњен. Тако је спасен и наш досадашњи рад. Настала је општа радост и весеље.

Док ми чекамо чамац који ће нас пребацити на другу страну обале, прилази нам једна сељанка, обраћа се другу комесару с молбом да јој дозволи прелазак на другу страну, да би видјела сина борца и предала му пакет који је донијела.

— Није ти потребно, другарице, да идеш пријeko, јер син ће ти доћи овдје па ћеш га видјети; а и наредбу сам добио да никога не пуштам пријeko. Ни бензина немамо толико да свакога, ко дође, превозимо.

— Ама, друже комесару знаш ти да и нас женскиња има војника, па онда имај за нас мало бензина да се превеземо.

— Знам ја то све, другарице, али наредба је наредба.

Прелазимо на другу страну гдје нам се пружа иста слика. Одмах нам падају у очи већ подигнута два отвора моста, на чијем се подизању истакла II чета I батаљона. Ту упознајемо радника фабрике „Јасеница“, Милојевић Вукашина, који се истиче за вријеме опасности од леда, непрекидним радом од 36 сати. За вријеме опасности радник Бошковић Милан, такође се истиче у брзом крпљењу шлепа, којег је лед пробио, као и група бораца - минера на челу са другом Пером Балаћем.

— Другови инжењери такође се на послу истичу, — каже командант I батаљона. Међу прве спадају Милосављевић Мика, Воронцов Лав, као и Преовец Владимир. Сви они залажу до максимума своје способности да би што више користили и допринијели општој данашњој борби.

На коју се год страну окренемо, само ври. Бацимо ли поглед и на плаво небо, и горе ври. Руски и наши пилоти, узлијећу са својим лаким апаратима вршећи своје вјежбе. Бацимо ли поглед и на десну страну Саве, гдје се простире дивна панорама Београда, Београда који данас слободно живи и ради, и тамо ври, јер дошли су нови дани, дошла је слобода...

Мића Бановић

Стоје велики задаци пред нама

Већ саким даном када се изиђе из куће, погледаш у природу, на сунце које се диже све више и више, осећа се да долази и примиче се пролеће. Али право пролеће које носи са собом и слободу и радост и весеље и светлост, која ће да обасја све оне који су годинама мучени, који су годинама живели у нади, којима су годинама пролећа долазила у тами. Ми ћемо ово пролеће да дочекамо у весељу са песмом у раду, на подизању ове

наше напаћене земље. Задатци су велики, задатци су компликовани, без техничких средстава и без најпотребнијег материјала. Али се не плаши ни народ ни војска која је стекла толико искуства савлађивањем свих прека које су јој на путу стајале. Њих нису плашиле ни плетене жице, ни бетонски бункери, ни крилати авиони, ни непријатељски летци, све је то савладано, ишло се само напред ка победи.

Долази пролеће, долази дан обрачуна, долази коначно оно наше замишљено од 1941 године, започето и речено: Смрт фашизму! Долази и већ га назиремо, већ га видимо како се на пола умртно. Платиће за сва недела учињена толиким земљама. Ма где се крио, наћи ћемо га. Сакрити се неће. Казну ће искувати. Преварити нас неће, јер смо обогаћени са трогодишњим искуством. Са почетком пролећа кренућемо на нове радове, на подизање нових објеката, објеката за које смо сигурни да ће нама и нашем народу послужити, које ћемо заједнички подизати, а заједнички ћемо памтити, под каквим их условима сада дижемо, а памтити ко их је порушио и за чију корист. У песми и весељу ћемо да радимо иако смо голи и боси, па и гладни. Све то неће бити препрека, јер је све то победила свест, која се код нас пробудила и која нам даје полет, јер видимо да се немамо где потужити. Да је главна снага и помоћ наша свест и свест нашега народа, који је тек данас прогледао, тек данас увидео да снага и моћ лежи у народу и народној вољи.

Први и највећи објекат који је саграђен у Југославији, који је саграђен у овоме рату, то је мост на Морави, који је саграђен под врло тешким условима и временским и материјалним, где ни једна војска ни један на-

род, под оваквим условима, у овако краткоме времену не би постигао овакав успех. Али, свест, воља, морал, мржња према непријатељу свих боја, ово даје полет нашој војсци. Ми очекујемо спремни нове и тешке задатке, ми носимо богато искуство, стечено на рушењу и грађењу малих и великих објеката, а нарочито са овога моста. Већ се чује говор и препричавање између бораца: „Где има порушених мостова, када ћемо кренути на радове“? Други кажу: „Радимо и сада, ако не као радници са секиром и тестером а ми умно учимо о војничкој вештини, политички и културно се уздижемо итд. Све је то рад, користан за нас, све морамо да искористимо, сваки слободни минут па ма на који начин то било. А када настане пролеће прихватићемо се посла, савладаћемо све препреке које буду стајале пред нама. Запеваће птице, а запеваће и наше радне и ударне бригаде на рушевинама и згариштима, засуканих рукава. А наша војска на фронтима коначно ће дотући ту фашистичку искрвављену звер. За нас ће ово пролеће 1945 године бити право пролеће. Пролеће за којим смо жудили. Пролеће о којем смо сањали годинама. Али с пролећем долазе и велики задатци!

Ђуро Грбић,
политкомесар III батаљона

МИ СМО СВЕСНИ...

Крвава борба наших народа уродила је плодом. Постигнут је циљ, остварени су идеали народа: слободна демократска држава.

Пред нас се данас постављају нови задаци, намећу нам се нове дужности. Пре свега довршити ослобођење наших земаља. Рат још увек бесни. Још увек претстоје љуте битке. У неослобођеним крајевима народ грца под вандалским терором окупатора. Лелек ојађених мајки, врисак жена и деце допире до нас. Гуши нас дим попаљених домова, уништене летине. Авет глади и смрти пакосно се кези над њиховом несрећом. Ми нисмо били до сада нити ћемо у будућности бити са затвореним очима.

Цео наш рад, сва наша активност усредсређени су једном циљу: потпуно уништење непријатеља. Наше гесло: „Слобода народима!“ мора што пре постати факат.

Стихија рата прошла је преко нас и оставила је своје неумитне трагове. Окупаторска чизма донела нам је пустош и беду. Данас, у слободи, морамо сложено прионути на посао. Потребно је што пре склонити и привредно подићи државу.

Ми смо свесни својих дужности. Свесни смо значаја свога рада. Доказ за то су дани рада по највећој хладноћи, по киши и снегу. Доказ су ноћи проведене на гвозденој конструкцији моста уз музичке варијације кошаве, која леди срж у костима. Борба са водом која расте и онемогућује припремне радове, сабирање дрвене грађе која плови водом и

њено искоришћавање, хватање у коштац са ледом који хоће да смрви и однесе конструкцију.

И ми смо увек излазили као победници. Увек, јер свест о потреби обнове моста и што бржег успостављања железничког саобраћаја дубоко је усађена у свима борцима. Помоћ фронту је пре свега. Људство, материјал, намирнице су фактори успешног развијања операција. Добре саобраћајне везе су успех за правовремено и у довољној мери, снабдевање фронта.

Мост је спона између покрајина, први услов за изградњу земље. Ефикасно указивање помоћи пострадалим и пасивним крајевима, циркулисање трговине, економске и привредно подизање земље, условљени су добрим саобраћајним везама.

С таквим убеђењем ми деламо. Сваки рад прожет нам је тим мислима. И ми се не бојимо никаквих напора. Тешкоће због недостатка потребног материјала и техничких справа само појачавају нашу енергију. Сваки напор извршен под макар како тешким условима учвршћује поуздање у нашу конструктивност. Сваки зашвајсовани комад конструкције, сваки сантиметар причињава нам радост и задовољство. Оно је доказ преданости бораца раду, оно је доказ самосвести појединаца, оно је најбољи доказ оданости и љубави другова према својој слободној земљи.

Светислав Павловић,
III чета I батаљон

НА РАДИЛИШТУ

Хладно зимско јутро. Све је тихо. С времена на време чује се песма и бректање моторног чамца, који клизи по немирној и брзој води, која као помамна звер носи убиствене санте леда које невероватном брзином пролазе поред чамца у коме се ми налазимо.

При сваком пролазу санте поред чамца чује се само пригушено ах! — И опет мртва тишина.

Пристајемо на другој страни реке, где се искрцавамо и у колони један по један хитамо сваки на своје место. Рад отпочиње.

Чују се гласови, узвици, наређења и ударци чекића који одјекују кроз магловито јутро.

Ради се пунсм паром. Радилиште ври као у кошници.

Призор рада је неописив. Ударци помешани са брујањем компресора и бушалица, звуче као мелодија какве песме.

Часови рада нам неприметно пролазе. Често пута нас, занесене радом, изненади позив да пођемо на ручак. Многи се питају: Како, зар је већ подне?

Интересантно је видети измешане борце, раднике и цивиле, како се у дугачким поворкама извлаче испод конструкције и као каква бујица изливане реке крећу на ручак.

Опет се чује звекет, граја, довикивање, али овога пута не од чекића, мотора и компресора, већ од шумава произведених од кашика за време ручка. За сво време ручка чују се разне шале и доскочице.

После свршетка ручка, борци и радници хитају да наставе започети посао. Сваки се труди да надокнади изгубљено време, јер је сваки свестан од какве је важности изградња моста.

Што се мрак више спушта, призор је све величанственији. Овде или онде блесне светлосни ватромет, произведен од шајсапарата.

Ударци о гонг објављују свршетак рада.

Опет се види дугачка поворка, измешана од бораца, радника - цивила, како се креће према чамцу. Натоварени чамац брекће под теретом, али вешта рука крманоса сигурно нас води ка другој обали.

Ноћ постаје тамнија, ништа се не види, сем контуре људства које се беласају на површини воде.

И тако из дана у дан наши вредни и свесни борци, раме уз раме са свесним радницима раде на изградњи железничког моста.

Никола Петровић,
I чета I батаљон

ВОДИМО РАЧУНА О СВОМЕ РАДУ

Рђава је навика код појединаца. Наиме, док се за неку ствар каже да је државна имовина, нико ту ствар не чува нити пази од квара, већ је свако склон да је оштети, уништи или присвоји. То је свакако последица неупућености, јер се нико није ни старао да развије свест код народа у том правцу, да сваки члан једне велике заједнице — државе, треба сматрати сваку државну имовину као своју па још и више, јер државна имовина служи вишем циљу — општем добру, па је зато треба више чувати, штедети, него личну имовину.

Требало би схватити, да је сва државна имовина наша својина којом се сви чланови користимо подједнако.

Ми другови, који се сада налазимо на војној дужности у Инжењерској бригади, стално рукујемо државном имовином. Зато би, другови, требало да будемо свесни, баш ми, као војници НОВ, да је то наша имовина, да су то наше ствари да их морамо штедети и чувати, пазити и на најситније ствари, на сваки ексер, завртањ, даску итд. Тако исто наш народ нема високу свест ни при раду на др-

жавном послу или уопште при раду. Место да свако ради са поносом, свесно, знајући да ради на општем добру, сваки радник на државном послу гледа да му прође дан и да што више, како се оно каже, „забуши“. Ово долази отуда што ранија наша „државна“ управа није била народна, тј. народ није могао да учествује у „државној“ управи, али ми данас имамо своју народну државу — народну власт. Зато би требало са поносом, предано и свесно радити сваки државни посао без надзора својих руководилаца, чувати и пазити на сваку стварчицу да се не оштети или без потребе уништи. Ово су ситнице о којима сам говорио, али ситнице стварају велика дела. Замислимо да сваки наш држављанин дневно сачува или уштеди на државном раду само по један динар, то ће изнети милионске суме, или обратно, ако свако понешто уништи или оштети, тада ћемо нанети милионске штете и спречавати напредак нашег рада. Сада када је све порушено и уништено, највише је потребна штедња.

III чета I вод
Часлав Тошић

Живот и рад нашег батаљона

Широм целе наше домозине виде се трагови крвавог фашизма. Порушени читави крајеви, спаљене хиљаде кућа, хиљаде мајки завијено у црно. Хиљаде најбољих синова дало је своје животе у овој светој борби за бољу и срећнију будућност млађих генерација. Порушени су путеви и железнице. Порушени мостови.

Треба осветити жртве, треба обновити и подићи све што је уништено. А да би се то све постигло, потребно је уложити много труда и напора, потребно је правилно схватити овај узвишени задатак који је пред нас постављен.

И док се једни боре, дотле други подижу и граде порушено.

Наш батаљон има баш задатак да подиже и гради порушено — да обнавља своју нападну земљу. Један од тих задатака био је изградња моста на Морави.

Одмах по нашем доласку на задатак, сместили смо се у селу. Било је то тада скоро пусто место. Нигде никог ниси могао видети. Али нашим доласком оно је оживело, препородило се. За њих је настао нови живот. Почели су слободно да дишу. На лицу свих осећала се радост. Заорила се песма околином.

Одмах по доласку прионуло се на посао. Прилагођавало се оном материјалу, који се је могао набавити. Радило се са пуно воље и пожртвовања. Другови су се такмичили, ко ће више урадити. Радило се дан и ноћ, да би се посао што пре окончао, да би мост што пре био готов. Ништа их није ометало у раду. Ни снежна вејавица, ни хладна кошава. Са њихових усана увек се орила песма. Песма кроз коју су изражавали своју љубав за слободу и народ и мржња према мрском непријатељу који је толико зла учинио њиховом народу.

Ујутру док све спава мртвим сном, док влада тишина, чује се звук трубе, звук који зове на рад. А после кратког времена чује се весела песма младих бораца који одлазе на рад. Њиховим одласком касарна загеми. А навече касно, враћа се батаљон са Мораве. Чује се још из далека њихова песма. Касарна одмах оживи. Песма, весеље, шала на све стране. Посматрајући та млада, од ветра опаљена лица, нико не би могао рећи да су они преко целог дана радили на Морави. Они ето ништа не осећају. Они певају и веселе се.

Веселу никада не би било краја да их не тргне глас дежурног: „У стрџ“. Одлазе по

вечеру. А затим после вечере настаје озбиљна дискусија. Лица тих младих људи се потпуно промене. Развија се жива дискусија у којој свако учествује. Све их интересује. Све они хоће да знају. А после сваке дискусије осећају се радосни. Научили су они више него што су знали. То је њихова школа, у којој се они спремају за живот.

Тако тече живот из дана у дан. Радови су се ближили крају. За који дан мост ће бити готов. И заиста, захваљујући обим пионирима, мост је за релативно кратко време био завршен. Пуштање моста у саобраћај била је права свечаност. А најсвечанији моменат те свечаности била је заклетва. У стању мирно стајао је постројен цео батаљон. Из њихових грла одјекнуле су речи заклетве. Први пут су се заклели своме народу. Како су само дивно звучале те речи заклетве. Неко пријатно узбуђење обузимало је свакога.

Рад на мосту је завршен. Сада се припремамо за нове задатке, на које ћемо поћи са много више искуства. Спремни смо да за свој народ и његову будућност дамо све од себе.

Стевка Петровић,
борац III батаљона

НАША БРИГАДА ПРИЛАЖЕ ПОСТРАДАЛИМА

16 ов. месеца повела се унутар наше бригаде широка акција за помоћ пострадалима и опустошеним крајевима наше отаџбине. Тих дана одржаване су конференције у свим четама наше бригаде, на којима је расправљано на који начин ми војници да помогнемо нашем, од окупатора опљачканом народу. И заиста, борци наше бригаде су на један леп начин манифестовали своју љубав према земљи за коју се боре.

Чете колективно уступају своје оброке хране, неке су се одрекле половине своје хране, а неке и више. Према досадашњим резултатима, у бројкама то изгледа овако: I батаљон 3.374 кгр. хране, IV батаљон, по бројном стању најмањи, 1.137 кгр. хране. Новаца је сакупљено преко 125.000 динара. То је само један део неукључивши ту и III батаљон, који се сада налази на задатку, а који се одрекао половине хране за 15 дана, а о скупљеном новцу још немамо података. Кампања је у току и завршава се 1 марта.

И. Б.

СТРУЧНИ ПРЕГЛЕД

ЈУРИШНИ ПИОНИРИ

Лијепо каже наша народна пословица: „Вријеме гради, вријеме разграђује“ такав је случај и у свима гранама човечије делатности, па била то привреда, финансије, умјетност итд. свугде се тежи нечему вишем, савршенијем, жели се постићи кулминација, и када човјек, као покретач свега мисли да је то потигло вријеме као вечити коректор опет преко човечијег генија баца у засенак старо и тежи новоме, савршенијем.

Нас, као борце и војнике, треба, разуме се, да интересује све што се збива око нас, јер је цео човечији живот испреплетан нитима свих грана нашег битисања, али овога пута ми ћемо се задржати мало на једном које нас као војнике и борце највише интересује, а поготову, сада док још бубњају топови и штекћу митраљези, док се још воде огорчене борбе за ослобођење наше цијеле и много напаћене домовине.

Покушаћу да вам претставим један род оружја много важан и много тражен као и цењен, — неискључујући име, важност ни других родова, који су исто толико а често и више важнији, то су „јуришни пионери“.

Прије почетка овога рата, о јуришним пионирима мало се знало. Код нас се знало само за писничке јединице. Па, иако је можда и изашао неки чланак у страној литератури, он је био тако написан да је забаван за читање али да се из њега ништа не може извући и копирати, а то је сасма разумљива ствар када се има на уму „војничка тајна“.

Наша држава прије овога рата на годину дана, увидјевши напоскон важност тога новог оружја — кажем напоскон зато што је наша бивша војна управа нерадо узимала „новине“ више живјећи „традиционално“ — и основала три чете моторизованих јуришних пионира. Али вријеме је било и сувише кратко да би се ти људи у тим јединицама афирмирали и изградиле за задатке који се од њих траже.

Војнички позив и рад је толико пун варијација, поготову данас да један солунац стоји запањен пратећи или учествујући у данашњем ратовању.

Те нагле промене или како их назвасмо варијације, створиле су јуришне пионире. Сви знамо колику важност игра моторизација данашњег ратовања, видимо да се битке пребацују са једног дела земље на други у таквим размјерама у брзини, да пратећи по картама, једва стижемо, снаћи се и објележити ток операција. Читамо: Да је на јуриш заузет овај или онај град, даље: Да је извршено форсирање ријеке и прелаз, да је освојено и добро утврђено непријатељско

упориште итд. Дакле из тих извештаја не да се издвојити неки род оружја а нити се жели, јер би ишао на уштрб других, али ми борци знамо шта значи заузети један град, поготово кога Немци бране и утврђују, шта значи истјерати непријатеља из бункера и утврђених зграда, шта значи пријећи жичане препријеке, минирана поља и друмове; ето посла моторизованим јуришним пионирима, долијећу са свију страна, на мотоциклима, лаким моторизованим колима снабђени бацачима пламена, апаратима за изналажење мина и уклањање истих, прибором за сечење жичаних препријека, ту је сав материјал за минирање зграде у којој се непријатељ утврдио и очајнички пружа отпор. Тамо на другој страни, непријатељ је успео да пробије наш фронт, треба га брзо зауставити, изоловати, ту су опет „јуришни пионери“, брзо се постављају тенковске препреке, терен се минира, итд. али чете са једног дјела фронта на други, сви их траже, јер су стручњаци у своме послу; провлаче се до самих предњих линија, пузе, пипају, мине се изналазе и дезактивирају, треба припремити јуриш са што мање жртава итд. Врши се форсирање и прелаз ријеке, разуме се обала је јако брањена, ту су бункери начичкани, тешко им је прићи, али ево артилерија врши припрему стварајући бараж својом ватром, авијација, ако је вријеме погодно, потпомаже. Јуришни пионери опет су ту, спријемни са јуришним чамцима врше замагљивање, брзо се пребацују, бацачи пламена ступају у дејство, бункери су обасути пламеном, за њима ступају друга јуришна одјељења, непријатељ је потиснут, мостобран је створен итд. Стало се, немогуће је пријећи преко ријеке, лакше покретни родови су се пребацили али тежа моторизација не може, мост је порушен, хитно ступају моторизовани пионери, стручно и брзо ствара се мост и за кратко вријеме ево како прелазе тенкови и камиони и тако непрекидно ту и тамо помажу, сарађују са другим родовима оружја доприносе општим успјесима.

Јуришни пионери имају своје формације, а често се придодају у мањим деловима и осталим јединицама. Сви их чувају, пазе и са поштовањем гледају јер знају шта значе и колико користи доприне.

А шта раде за то вријеме њихова браћа по струци — обични пионери? И они раде, и они стварају, само што нијесу толико покретљиви. Видјећемо их на изради склоништа, бункера и утврђења, подизању мостова и пруга, оправци порушених друмова и пруга у изради нових, изради осматрачници и

командних места, копање артеских бунара, израда земуница и много других исто толико важних објеката. Наша млада Н.О.В. такођер располаже са јуришним пионирима који су створени од некадањих „диверзантских оделења“ која имају већ извесно знање у својој народно-ослободилачкој борби са мрским окупатором, а која их њиховом храброшћу чини борцима од неоцењиве ври-

једности. Наилазимо на њих у свакој борбеној јединици, сви су агилни, борбени и пуни иницијативе, јер су свјесни свога задатка и циља зашто се боре.

Своје знање радо преносе на своје другове јер их је сразмерно мало, и не могу свугде стићи и помоћи.

Радован Беочанин,
3 чета I бат.

Важност припремних радова при извођењу инжињерско-техничких задатака

Природа инжињерско-техничких задатака у војној служби је нарочите врсте. Док су чисто борбени задатци скопчани са тешкоћама и условима, којима онај који их изводи не може да влада, код техничких задатака, ако баш нису сасвим наопако постављени, тога нема. Војни руководилац, у борби, не може увек да зна с чим има да рачуна од стране непријатеља и извршење његовог задатка зависи исто толико од његове вештине и храбрости у борби, вредности његових бораца, колико и у истој мери и од свега тога са непријатељске стране. Руководилац техничких радова, међутим, мора и може да зна скоро све што се тиче његовог противника — тешкоћа. Технички руководилац мора и може, скоро увек, да изађе као победник. Ту не може и не сме бити отступања, а камо ли пораза.

Међутим, при извршењу војнотехничких задатака, какви се сада све више стављају у дужност нашој јединици и који ће и по обиму и по тежини вероватно расти, јер је така природа нашег позива, примећује се да све не иде онако како би требало и могло ићи. Мора се казати једна истина, која је већ позната. Задатци се извршују и кад се погледају као завршени, не само да им нема приговора, него су са техничке стране и за дивљење. Али, онај ко посматра само извођење задатка, нарочито у почетку и првој половини рада, не само да се не диви него се мора и уплашити и многи је већ и рекао: Ово се никад неће свршити. На све стране зуји као досадна мува, једна те иста реч: „тешкоће, тешкоће“.

И истина је. Тешкоће постоје. Али оне нису ништа нарочито ни у садање време. Јер, кратко речено: Сваки рад није ништа друго до савлађивање тешкоћа. Одкад постоји рад, постоје тешкоће и биће их, док рада буде, па ма како нормално и погодно доба било. Извршити задатак и не значи скоро ништа друго до савладати тешкоће.

Нама те тешкоће, међутим, праве више препрека него би то смело да буде из једног другог разлога. Ми о њима говоримо, на

њих се жалимо, али не радимо на томе да их систематски уклањамо. Решење задатака треба тако постављати, да се на првом месту води брига о уклањању тешкоћа и то систематски и што је најважније на време. Овде се мора напоменути, да руководилац није у стању и није позван да отклони све тешкоће. Његова вештина је баш у томе да види које тешкоће он стварно сам може да уклони. На неке ћемо овде, у колико је у овом обиму чланка могуће одмах указати.

Непријатеља је најтеже напасти ако је концентрисан. Врло је важна ствар спречити концентрацију непријатеља. Тешкоће су наши непријатељи. Најважнија је ствар баш спречити њихову концентрацију. Треба уредити да се не појаве све одједном, а кад их већ знамо, не савладавати их све одједном. Највећа мука досада је баш и била у томе, што су нам се све тешкоће јављале одједном и свих их је требало тући одједном, и то баш при раду на објекту. Међутим, добар део тих тешкоћа могао је бити уклоњен раније, пре почетка ефективног извођења рада. Ту је главна полуга у коју треба упрети, па ће се извршавање задатака одмах и у великој мери олакшати. Ту треба почети.

Припремни радови су скоро сва тактика или рецимо највећи део тактике техничког рада. Како треба организовати и вршити те припремне радове, не може се у обиму овог чланка изнети. Главно је увидети њихову важност као саставног дела самог задатка, и они ће се вршити и морати вршити, као што се мора да врши и задатак.

Можда ће неко горњим излагањима ставити, у данашње време, један оправдан приговор, у томе смислу наиме, да се о тим тешкоћама претерано теоретиче. Јер: Ми смо савлађавали тешкоће и савлађаваћемо их и даље, макар и све одједном, макар како. Одговор на ово је у самом горњем излагању. Овде треба додати само још нешто о чему треба и мора да се води рачуна. Наше највеће добро је снага наших бораца,

како физичка, тако и морална. Колико она трпи у физичком погледу због напред наведених недостатака у раду, могао је да види сваки, који је био на градилишту. Сваки, па и најнестручнији је помислио, а можда и увидео, да то може боље да се уреди, а нарочито, да то није тешко боље уредити. Морални губитак се мало теже види. Мало теже, али не ређе и није никако за занемаривање, него би можда баш он и требало да буде главни мотив потстрекач на побољшање у смислу овога излагања. Треба само погледати наше борце, пуне воље и енергије, како се често пута беспомоћно врте увиђајући и сами да им нешто смета и не да, да раде пуним ефектом и са задовољством, ко-

је сваки исправан осећа од рада. У таквом стању снага опада, уместо да расте, као што би требало да бива при здравом раду.

Да резимирамо: И на фронту инжењерско-техничког рада потребна је тактика. Најважнији део те тактике састоји се у том да се тешкоће расподеле тако, да се највећи њихов део отклони пре почетка извођења самог објекта, задатак се не састоји само у извршењу самог објекта, него је његов врло важан део и у савлађивању тешкоћа, које ни у први поглед у вези са самим објектом. Припремни радови су органски део задатка и њима се мора поклонити најжња.

Буквић Видак

Први саобраћајни проналасци и значај комуникација

До садањег стања светског саобраћаја људски рад је дошао полако, поступно. Са развојем човечије културе и технике технички проналасци су се више усавршавали, те су тако постали видна манифестација људског прогреса.

Велике раздаљине људима је испрва било тешко савлађивати. Железница, аутомобила, авиона није било. Па ни пароброда који би требали да одговарају основним потребама живота. А простор је требало и морало освајати. Конфигурација земљишта која и данашњем човеку задаје тешкоће и поред велике технике која ју је увелико савладала у ранија времена је претстављала за човека непремостиву тешкоћу.

Али у човечјој природи лежи једна позитивна снага: тежња да се са што мањим напорима постигне што већи напредак, једна смишљена и конструктивна снага за савлађивање препрека.

И први проналасци су почели да се јављају. Прва железница јавља се у Енглеској 1801 год. Пошто још није била у употреби водена пара, ова прва железница била је са коњском запрегом. Међутим, тек са применом водене паре, тј. када је Стефенсон конструисао 1825 год. машину коју покреће водена пара, железница је задобила значај.

Та прва железница ни налик није била на ову данашњу. Упоредивање њеног облика с данашњом, натерало би нас на смех, и за њену брзину не бисмо могли рећи да је била већа ни од наших трамваја.

После колског точка и друма за које можемо да претпоставимо да су пронађени отприлике у исто доба, и што је у своје време значило велики корак у напредак, прва железница постављена на два глатким шинама била је велико техничко чудо за своје време, за њене људе и њихову технику.

Велики проналазак је и био, јер је дошао као резултат оне позитивне човечије снаге,

један од израза људске тежње да се савлада природа.

Прва железница испрва је почела да служи само за локалне сврхе и транспорте. Није се онда ни слутило колико велики утицај ће железница имати на привреду, друштвени и политички живот.

И човек је почео да гради железничке пруге, мостове и тунеле. Изградњом ових и усавршавањем конструкција и брзина локомотива човек је почео да савлађује конфигурацију земљишта, да се ослобађа географских граница и препона, да осваја простор и време.

Појавом аутомобила и добрих аутострада, пароброда и авиона, телефона и телеграфа, техника је постала један од најглавнијих видова прогреса и цивилизације људске расе. Изградња путева, серпентина, тунела, вијадуката, мостова, омогућила је повезаност не само области једне државе, него и државе с државом.

Тако су настале комуникације.

Кад бисмо се запитали шта подразумевамо под комуникацијама, одговорили би: „Под комуникацијама се подразумевају сви они изграђени објекти по којима саобраћају превозна средства, намењена општем јавном саобраћају.“ Простије речено: „Комуникације су саобраћајне везе.“

Значај комуникација у мирнодопском времену је важан због производње, пољопривреде и међународног додира у трговинском, културном и политичком правцу. Њихов значај још је већи у ратним данима. Ратне прилике стављају у први ред војне потребе, а затим остале. Због тога исправност комуникација има велику важност. Њихова исправност и прекинути или испрекидани континуитет најосетљивије делује на фронту. Фронт и позадина мора да су чврсто повезани, нарочито железничким саобраћајем, пошто он има већу снагу преношљивости од

осталих саобраћајних средстава, у повећању брзине транспорта и што је јевтинији.

Војне потребе најбоље се регулишу поновном, брзом изградњом и активирањем порушених железничких пруга, мостова и путева.

Једна од наших најважнијих задатака је-

сте одржавање комуникација. Што пре их оправити и успоставити железнички саобраћај, то је један од најважнијих радова наше инжењерске бригаде.

Александар Радоњић
1 чета 1 батаљон

ИЗ НАШЕ БОРБЕ

ГРОБ НА БЛЕГУШУ

Чланак је написан у спомен ратном другу, који је погинуо на Блегушу на граници Горенске и Приморске Словеније.

Кад сам додељен у VII Ударну бригаду „Франца Прешерна“ која је оперисала на Горенском и Словеначком приморју, нашао сам тамо пуно другова који су ми били све, браћа, мајке и сестре. Док живим нећу их заборавити. Данас, када се налазим далеко од њих, у мислима их видим онакве какви су били — јуначки, непобедиви. Лица им се сјаје од милине и љубави према својој грудди, — некада рај, сада згаришта и рушевине. Место белих и лепих села сада се виде празна поља слична пустињама Африке. И по тој дивној земљи остао је траг фашистичких злочинаца, траг гнусан и прљав.

При доласку у чету пао ми је у очи један млади борац, рекао бих да је још дете. Младо лице му је било бледо, али црте лица су причале о одлучности старог борца. Његове светле очи су ме поздравиле и одмах сам осетио да ћемо постати искрени пријатељи. Одмах смо ступили у разговор. Одакле си друже? Питао сам га ја. „Из Бохиња“ одговорио ми је уз осмех. Познајем ли Бохињу, упитао ме је млади друг поносно. Не може бити и нема лепшег краја на свету. То је земља среће, земља лепоте, земља планинских врхова. Кад у јутру изађе сунце, својим зрацима окупа моје село. Јутарња роса изгледа као бисер, мирис планинског цвећа испуњује ваздух, и тада осећам сву срећу и радост живота. Млади чобанин пева у рано јутро. Песма му се извија из пуних груди. Да, тамо, тамо је Бохиње, тамо је моја кућа, моја радост, моја срећа. Док је то говорио, очи су му се сијале као две жеравице.

Имам мајку код куће, малог брата и сеју, наставља он. А оца су ми убили Немци, рекао је полако, као да долази глас из гроба, док му је младо лице добило израз неопростиве мржње и гнева. Да, њега су убили али ја сам пошао у борбу да осветим оца, домовину моју лепу. Да ли ти је жао мајке? Јесте. Била ми је све на свету. Све бих дао да могу да их видим сада, моју малу сеју са златном косицом, малог брата и њу. Али ка-

да дође слобода, вратићу им се, и бићу тада тако срећан.

Тако ми је причао мој нови млади друг и откривао своју племениту душу. Злочинци су га претворили од детета у осветника и борца правде и слободе. Од онога дана када је први пут угледао њихове злочине, душа му се испунила неизмерном мржњом и од тада његове очи су гледале окупатора само преко нишана његовог оружја.

Све његове мисли су од тога дана биле обузете мислима на који би начин могао најбоље послужити да би подигао своју земљу и ставио је на часно и достојно место. Сву своју снагу је дао на расположење своме напаћеном народу и погаженој домовини, коју је тако много волео.

Али судбина је одредила друго. Једног јутра тамни облаци су покривали тамно небо и спречавали сунце, да проспе своје зраке по напаћеној и голој земљи. Све је било некако тешко и тмурно, као да се осећала нека несрећа. Били смо послани у патролу. Јавили су нам да надиру Немци. Вукли смо се полако, опрезно напред, да извидимо ситуацију. Али злочинци су нас преварили. Запали смо у заседу. Заштектали су злокобни митраљеви, и млади борац који је био са нама лежао је тешко рањен. Нама је застао дах. Примили смо неједнаку борбу и извукли младога друга са положаја. Из три тешке ране, капала је његова крв и полила његову земљу коју воле тако много. Превили смо га брзо и пожурили да доведемо појачање, али нисмо стигли. Одједном он отвори очи и зовну ме полугласно, дођох и сгнух се према њему. „Поздрави ми мајку, брата и малу сеју и реци им да им шаљем задњи крвав пољубац.“ Даље није могао. Његове светле очи су се угасиле за увек. Последњи путгледао је своју земљу, последњи пут удисао је чист ваздух, помешан мирисом планинског цвећа. Стајали смо ћутећи погнутих глава, док нам је бол раздирао срца.

Пола сата касније отворила се је крвава борба, борили смо се као лавови. После два сата борбе, Немци су се повукли и оставили 47 злочинаца на положају. Осветили смо свога друга, али нам је у срцу ипак остао бол за погинулим другом. Њега смо волели

као рођеног брата. Ископали смо гроб код високог Блегуша и спустили тело драгог нам друга. Другови су покушали да запевају ону жалосну песму жртвама, али глас нас је издао из груди. Стајали смо и немо гледали у нови гроб, и немо се заклели да нећемо престати с борбом док не буде уништен и последњи фашиста. Заклели смо се да посетимо гроб свога друга, оног дана када буде наш народ славио победу, славио дан слободе. А тамо горе на Блегушу спава вечитим сном наш друг који је дао свој млади,

драгоцен живот за слободу, за своју домовину. Сада, негде тамо на Бохињу, плаче твоја мајка крвавим сузама за сином. Узалуд те зове твоја мала сека, тебе нема. Погинуо си часно и јуначки. Слава теби друже драги.

Моја мисао баш данас је пошла ка малој гробу на Блегушу где мирно спава мој ратни друг. Спавај слатко јуначе ја те нећу никада заборавити.

Иван Вирант,
политкомесар II чете

Улазак Црвене армије у Петровац

Прошло је већ неколико дана од уласка Народно-ослободилачке војске у Петровац. Када сам се једног сунчаног поднева налазио у селу Каменову у близини Петровца, седео сам на једној узвишици више друма који иде за Пожаревац. Одједном угледао сам мрске ми Немце са својим помагачима и издајницима српскога народа Љотићевцима и Недићевцима како се крећу према Петровцу. Међу њима угледао сам и неколико четника Драже Михаиловића. Испред њих су ишла нека борна кола. После десетак минута чуо сам митраљеску паљбу коју је отворила партизанска заседа. Борба је узимала све више маха. Мрски непријатељ успео је да по ноћи продре у предграђе вароши. Партизани су се борили храбро, свесни да се боре за ослобођење свога народа. Али, пред зору су морали попустити под сталним ударцима борних кола. Већ је свитала зора. Борба се продужавала скоро у самој вароши. Одједном су се непријатељски редови устали. Затим је дошло одступање. Али зашто? Одговор је убрзо дошао. Чули су се узвици: „Руси, Руси иду“! а затим Живела Братска Црвена Армија!!! и још много других узвика и клицања. Немци, заједно са својим сателитима Љотићевцима и другим изродима, одступали су у паничном бегству,

не смејући да одступају друмом, кретали су се низводно току Млаве. Те ноћи правили су један мост код Петровца, који партизани порушише ради бољег осигурања вароши. Преко тога истога моста пређоше без задржавања брза руска борна кола. Тада сам се баш налазио на друму између Каменова и Петровца разговарајући са својим друговима о бегству Немаца. Они ми рекоше да су Руси већ стигли у варош и да треба сваког часа да прођу овуда. Одједном појавише се једна борна кола јурећи страховитом брзином за Немцима, затим друга, па трећа итд. Војници у њима беху окићени цвећем којим су их окитиле девојке Петровца. После неколико тренутака чула се весела песма митраљеза. Непријатељу је задан и последњи ударац да не би некажњен отишао из Петровца. За непуних пола часа скупили су се у Петровцу људи, жене, девојке, деца носећи цвеће и обасипајући браћу Русе. Убрзо је направљена капија од цвећа кроз коју су пролазили тенкови и камиони вукући за собом артилерију. Петровчани су били пијани од среће и радости, јер су видели да сада долази тако жељно очекивана слобода.

Бранислав Ивковић,
борац I чете

У ДРВАРУ

Ишли смо са отсуства. Суморно вече све више и више је разастирало свој тамни покривач по уморној и крвљу натопљеној земљи. Са неком нарочитом зебњом у срцу, све брже смо кретали напред, по неравном каменитом тлу. Мисли су нам биле уперене далеко до наших другова у јединици који су нас очекивали да што пре стигнемо. Очи су нам немирно кружиле по каменитим брежуљцима Босанске Крајине, по којима су попут ретко разбацаног стада из опаљених зидина вирили бели нови кровови. Тамо горе на врх планине белио се снег.

Пред нама иза брда показали су се црни

врхови творничких димњака, потпуно уништеног и спаљеног Шипада. То је био Дрвар. Трагови тешких и крвавих, често вођених борби, па ако се то и из далека посматра, није могао да сакрије ни зимски сумрак. Потресене опаљене зидине, стршиле су попут каквог циновског костура. Полупани кровови, испуцали прозори и зидови, све то говори да је ту било тешких и крвавих борби, страшних експлозија и великих пожара, гомиле изгорелог, растрганог и сломљеног жељеза, лежи на месту где су некада биле велике фабрике Шипада. Некад силне и моћне машине, које су пуном паром претварале

дрво босанских шума у сваковрсну грађу и папир, леже неме и укочене, опаљене и рђом нагрижене. Укочила их је јуначка рука Крајишких осветника, само да не би служиле окупатору у остваривању његових прљавих назадњачких циљева. И сада те исте машине, некада моћне и силне, бесне и помамне, не претстављају ништа друго, него тужно сећање на тешки и мученички живот радника у тим фабрикама. Стотине гробова поређаних око цркве говоре о поубијаним фашистичким псима, који су ту били привремено сахрањени.

Тихо, мирно и нечујно, спуштала се зимска ноћ. Тешко оштећени, рањени и уништени град, град страдања, мука и патњи, тешких и крвавих борби, великих победа и славе, спремао се на спавање и ноћни одмор.

Чврсти кораци нашега хода, зазвонили су мирним улицама Дрвара. Тама је прекривала чигави град и околину. Тишина је владала свуда, само се по где-где видело светло. Груди су нам се шириле, срце нам је све јаче куцало, осећали смо да смо стали ногом на место жаришта јуначке борбе Босанске Крајине, на место где је пукла прва пушка Крајишких јунака, осветника.

Ноћни мир и тишину, прекинула је наша весела песма, песма поробљене, али непокорене, крвљу натопљене и костима засијане јуначке Босанске Крајине:

Ој Крајино, ти си земља мала
Ал си доста пролетера дала.

На лаким крилима мрака, наша је песма летела далеко на све стране. Носила је поздраве нашим друговима, говорила им да долазимо, носила је поздраве нашим мајкама, браћи и сестрама и говорила им да њихови синови и браћа, иду поново да се боре за народ и његову слободу. Чујући нашу веселу песму, коју је поветарац на својим крилима разносио Дрваром и околином, из скромних, сиромашних станова, са полупаних и закрпаних прозора излазиле су и посматрале нас мајке и сестре наших другова. Са сузама у очима, али ипак ведре и насмејане, довикивале су нам: само весело другови! Живели најбољи синови наше земље! Весели, испуњени љубављу према своме народу и домовини, а тешком и неугасивом мржњом према окупатору и његовим слугама, одговарали смо: Не бојте се мајке и сестре, за свој народ и његову слободу умиремо са песмом на уснама.

Најпре тихо, полако али сигурно, док се није претворила у глас сличан грмљавини, орила се наша песма.

Са песмом, узвицима и шалом, стигли смо до бараке, где ће да буде приредба.

Већ смо били у веселом вртлогу, где песми и веселу није било краја. Весели узвици, пе-

сме и шале, испуњавали су салу до врха. Завеса се отварала и затварала. На лепо осветљеној позорници, ређала се песма за песмом, комад за комадом. У свему се јасно оцртава моћ и снага омладине.

Завеса је затворена. Дуготрајан пљесак и узвици разлегали су се салом, песма, весеље и узвици претворили су се у буку и ломљаву у највећим фабрикама међу сваковрсним машинама, јачу и моћнију од оне у најтежим биткама, где се сударају сви родови оружја. Све је то утицало на мене, да су ми мисли летеле некуд далеко и широко. Кружиле су широм читаве наше земље, преко разних брда и планина, села и градова; преко хитре Неретве до на врх снегом покривеног и врлетног Прења; преко валовите и мутне Дрине, дивље и помамне Пиве и Таре, до на врх снежног и каменитог Дурмитора и Маглића; и најзад, зауставиле се тамо где су се водиле накрвавије битке, где су се одигравали најсудбоноснији тренутци за наш народ и нашу војску, зауставиле су се тамо, где су у тешкој и крвавој борби настрадале хиљаде људи, у Зелен Гори. Ту су ми мисли стале. Тешке и неописиве муке и патње, страдања и напори, све оно што се одигравало ту на том месту у Зелен Гори за време пете офанзиве, излазило ми је на очи и јасно као да гледам, свега сам се сећао. Из тога заноса тргло ме је нешто што је говорило о томе, да ни онда у оним најтежим данима нисмо били сами, да је заједно са нама био читави наш народ, све оно што је поштено и заиста народно, било је заједно са нама. И они који су били далеко од нас, знали су наше напоре и патње, они су мислили на нас, па и ако нису били заједно са нама они су све то осећали, јер су знали шта треба да значи ако у тим најсудбоноснијим данима будемо побеђени. Они су све то знали и све им је било јасно, зато су свим силама колико су год били у могућности помагали да ми победимо тог заклетог, далеко надмоћнијег непријатеља и да једном заувек покажемо читавом свету да волимо јуначки умрети него срамно робовати. Из тога заноса, мисли и осећаја тргла ме је песма:

Пролетери наша браћо мила,
Јел вам тешка офанзива била.

Да. И у најтежим данима, мукама и патњама, били смо заједно. Војска и народ ишли су чврсто и непоколебљиво кроз сва искушења. О тој чврстој јединственој борби свих народа наше земље, говорила је песма:

Састала се Крајина са Ликом,
Па се не да покорити ником.

Јест, то чврсто и неразрушиво братство и јединство, које ми данас имамо, стечено је

у тешкој и крвавој борби, плаћено је крвљу и костима најбољих синова и кћери нашег народа. То чврсто, челично братство и јединство, то нам је најсигурније оружје у нашим рукама данас, а биће и сутра у изград-

њи наше нове слободе, демократске и федеративне Југославије. Њега нико, ништа и никада неће моћи разорити.

Штетић Станко,
пом. политкомесара

Пут за Србију

Налазимо се на путу за Србију. Чули смо за вапај браће у Србији који стењу под страшним терором окупатора, кољашких банди Драже Михаиловића и Љотићевих добровољаца тих „Српских јаничара“. Идем да им скинемо ропске ланце. Истина, борба неће бити лака, али шта је то за нас младу Титову војску. Војска која је силна као олуја, војска која је паметно вођена од својих руководиоца, извојевала је многе и многе победе. Војска која има своју историју исписану крвљу најбољих синова нашег народа. Прешли смо преко Дрине и већ се налазимо на тлу Србије. Наша брагада креће даље. Другови из Србије осећају се срећни и певају.

Наша извидница нас извештава да је окупатор заједно са Љотићевим добровољцима и Михаиловићевим кољашима, посео положај, утврдио се и чека нас. Друг командант врши распоред за напад. Дат нам је задатак, привући се што ближе непријатељу и извршити јуриш. Полако се привлачимо непријатељу. Одједном се на нас отвара ураганска ватра. Минобацачи почеше да урлају, а митраљези да штекћу. Још нам није издато наређење за отварање ватре. Мрске, суре швапске униформе почињу се комешати. Чује се жагор. Изгледа да им се и срж у ко-

стима срмзла, посматрајући како другови и другарице неустрашиво наступају напред под кишом куршума певајући песму:

Ако паднем у последњем боју,
Ти сачувај успомену моју...

Када су другови и другарице почели да успешно сипају рафалима олово, окренули су они пете и почели бежати. Гонећи их дошли смо у једно село. При уласку у село народ нас је дочекао одушевљено. Мушко и женско, старо и младо изашло је да види борце који већ четири године воде жестоке борбе против окупатора и издајника: Недића, Љотића, Рупника и Драже Михаиловића.

Тек што је извршен распоред за одмор, народ је почео долазити да нас види изблиза, интересујући се за наш живот. Молили су нас да им испричамо неке доживљаје из прошлих борби. Чули су за наше борбе и да се ми једино боримо за праведну ствар, да се боримо не само против окупатора, него и против свих издајника који би хтели да поврате оно стање које је владало у бившој трулој, корумпираној Југославији.

Алагић,
борац I чете

ИЗ ОКУПАЦИЈЕ

Терор Немаца у Краљеву 1941 год.

Мала варошица на ушћу Ибра у Мораву, развијала се пред рат нагло, како у пољопривреди и индустрији, тако и по броју становништва. Сам његов географски положај омогућио је брз развитак, тако да је варош достигла до пред сам рат око 15.000 становника. Околина је богата сировинама и намирницама и могла је задовољити све потребе становништва. Пијаца је била пуна и у погледу цена умерена, тако да је и најсиромашнији грађанин могао пристојно да живи. Отварање и усавршавање фабрике авиона и вагона, тражило је све већи и већи број радника и самим тим Краљево је постало радничка варош.

Али... дошла је кобна 1941 година, година уласка мрског непријатеља у нашу земљу. Одмах по свом доласку, опијен својим

победама, почео је немилосрдно да убија и пљачка. И баш онда када су немачке хорде немилосрдно пустошиле по свим поробљеним земљама, замишљајући себе господарима света, нашао се извештан број људи да у овом најкритичнијем часу докажу непријатељу да га се ни овако силна не боји. Букнуо је устанак и пламен устанка, зауставио се код Краљева. Озлојеђени устанком, Немци су почели са масовним убијањем. Невино и незаштићено становништво града страдало је. Радници и омладина, пали су као жртве немачког беса. Већ у првим данима окупације показали су своју високу свест. Слични варварима, сејали су смрт, не обазирајући се на јецај мајки, жена и деце, било по улицама, кућама или логорима. Ишли су са терором толико далеко да су у свом необузданом

бесу газили тенковима преко лешева невиног становништва. Упоредо са градом страдала је и околина. Куће су пљачкане и палене, у ближој околини и читава села, а становништво које није хтелo оставити своје домове убијано је на лицу места; и тако, од некада богате околине осташе пусти домови и згаришта. Само Краљево некада народна варош пуна елана живота и рада, до-

би сасвим супротан изглед, изглед туге, плача и немаштине.

Ово је једна од многих вароши коју је непријатељ у црно завио. Невине жртве гнусног непријатеља биће и морају бити освећене. Лепо каже наша народна пословица: „Око за око — зуб за зуб“.

Душко (IV бат)

Мој пут за концентрациони логор

Фебруара 1942 г. био сам ухапшен од италијанских фашиста и лежао сам у шибеничком затвору. Неколико пута су ме саслушавали, али нису могли да добију никаквих података. Тако сам лежао два и по месеца. Једнога дана из логорског дворишта чуо се звук аутомобилских мотора. Наједном су се отворила врата од ћелије у којој сам ја лежао; стражар прозива моје име и наређује: „Изази“. Отварају се и друге ћелије, изишло је у ходник још тринаест другова, појавили су се карабинијери и вадећи ланце из цепова и почну нас везивати по двојицу скупа. Пошли смо ходником, из ћелија чули су се повици: „Здраво, другови, држите се добро“. Дошли смо у двориште, сели смо у камионе, опет су се чули повици који су допирали кроз прозоре затвора: Здраво, другови. Камиони су кренули ка обали, кад смо изашли из камиона видели смо доста сакупљеног народа. Народ нам је махао рукама ми смо почели да им одвраћамо, али су нам фашисти одмах забранили. Ушли смо у пароброд где смо нашли још једну групу другова из Сплита. Пароброд је кренуо; када смо дошли до тврђаве, која се налази у Шибеничком каналу, пароброд је спустио сидро. Питали смо један другога зашто спушта сидро? Из тврђаве су довели још шездесет другова, који су раније доведени из Боке Которске. Пароброд је дигао сидро и кренуо у правцу Задра. У Задар смо стигли у шест сати навече. На пароброду смо преноћили. Сутрадан ујутро смо се прекрцали на већи пароброд. На овај пароброд била је доведена још једна група из задарског затвора. Кренули смо из Задра у правцу Италије. У

оно доба било је опасно путовати преко Јадрана, јер су стално крстариле савезничке подморнице. Поред свега тога, фашисти нас нису одрешили. После подне око три и по сата стигли смо у италијанску луку Анкона. И поред тога што смо били по двојица везани фашисти су још са једним дугачким ланцем везали нас свих четрнаест укупно. Изишли смо на обалу где се сакупило много агената и полицајаца. Они су нас гледали са презиром и говорили: „Рибели“, што на српском значи одметници. Одвели су нас на железничку станицу. Пошто смо морали чекати до осам сати навече, и како су фашисти на свакој већој железничкој станици били направили по једну велику затворску ћелију, ту су нас сместили до доласка воза. Када је дошао воз одмах смо кренули. Возили смо се до сутра навече, где смо стигли до последње станице према логору. Ту су нас преузели агенти из логора и кренули смо пешице у правцу логора који је био удаљен дванаест километара од станице. Када смо дошли недалеко од логора кренули смо преким путем кроз једну долину обрасту шумом. Ноћ је била тамна, страшно је изгледало. Разговарали смо један са другим куд нас воде? Напокон смо стигли у логор, ушли смо у трпезарију. Први са којим сам проговорио био је Пољак. У логору је било затвореника разних народности. У том логору сам одлежао све до капитулације Италије. Мрзео сам фашизам и мрзим га и даље, јер сам га добро осетио на својим леђима.

Блаће

КУЛТУРНИ ПРЕГЛЕД

Наша штампа и каква би требало да буде

У нашој бригади штампа је доста развијена, на пр.: зидне новине које претстављају један од облика штампе код нас стварају се свугде па и у најмањој војничкој јединици. Од батаљонских листова предњачи први батаљон јер је он до сада успео да изда два броја а трећи му је у штампи, док трећи и четврти батаљон припрема први број који — надамо се, да ће изаћи ускоро.

Но да се осврнемо на писце појединих чланака и на саме чланке, који долазе у четне зидне новине, батаљонске листове а и наш бригадни лист. У свакој чети и батаљону постоје другови који су одговорни за штампу, али у већини случајева ти другови своју „одговорност“ сведу на прикупљање чланака, а кад их скупе онда поправе мало интерпункцију или стилски мало дотерају чланак, потраже писаћу машину и зидне или батаљонске новине су готове а ако их погледамо видимо да оне ни издалека не претстављају оно што би требало. А ево како долази до тога: друг одговоран за штампу затражи у чети од бораца чланке — настаје дискусија о чему ће се писати док друг „одговорни“ не каже „па пиши о свему — пиши о томе како си дошао у партизане“ и шта се дешава, за кратко време се наслаже у „фасцикли“ или торби брдо чланака са насловима „Зашто сам дошао у партизане“, „како сам дошао у партизане“, „мој доживљај“ и сл. Наш „одговорни“ нађе се у грдној муци али и ако је и мало спретан он измења наслове, ствар је у реду и зидне новине се штампају. (Напомињем да то није случај у свим четама). Што се тиче хумора он је врло мало заступљен и нездрав је: прави се реклама човеку који се напио, место да се оштро критикује а о стварима које критикујемо ми ћемо озбиљно писати и разговарати. Или у оној већ овешталој рубрици „Шта ко сања“ пецнули смо Јанка или Марка како је сањао о својој Милевци — „цврц Милојка“ као да смо тиме и баш само тиме могли са Марком или Јанком да се нашалимо.

А сада да још напоменем о чланцима политичког садржаја који су у већини случајева прилози полит-комесара, ту се греша јер ти чланци не претстављају увек једну „праволиниску“ вредност а ако се ради о добрим

чланцима онда су то чланци које смо јуче прочитали у „Борби“ и према томе не претстављају изворност или смо га читали у Титовој књизи. А опет да напишемо један „мехродавни“ чланак зато нисмо позвани.

Сад се вероватно код тебе који читаш овај чланак поставља питање: „па каква онда чланак треба да напишем“?

Ево да дам своје мишљење.

Пре извесног времена кад се Сава заледила био сам на мосту који подижемо и видео борца који се загледао у Саву. На лицу му се оцртавала забринутост, па како и не би лед притиснуо мост и прети да га однесе, потопаи — да упропасти рад од неколико месеци и цео рад био би узалудан. Друг који је гледао забринуто у Саву био је пун мисли, свака жилица је титрала у њему! Зашто он није написао чланак? Јединица ради, а о свом раду ни слова, а да не говоримо о томе да се при том шали и пева да се има свој начин живота; о томе нисмо ништа написали. Или опет идемо у позориште, биоскоп, гледамо који одличан руски филм, читамо разне књиге — своје мишљење имамо а о томе нисмо написали. Имамо ударнике на послу! Где су командири, остали руководиоци и сви борци да јавно похвале ударнике који дају све од себе не зато што њима треба мост него што је потребан целом народу јер је он хлеб за све нас. А имамо и оне који не дају све од себе — па ћемо оштро не само руководиоци него и сви ми да ударимо по њима јавно преко наше штампе. Но то још није све, ми хоћемо и да учимо географију, физику, зоологију, економију и остале друштвене науке а о свему томе исто тако нема ништа. На крају, живот у јединицама није празан, он је пун садржаја, а део тог садржаја је и весеље и здрав конструктиван хумор.

Ево такве би требало да су наше новине, да су израз живота рада и стремљења наше јединице.

Можда сам и ја погрешно, можда моја гледишта нису тачна, можда сам учинио пропуста у овоме чланку али позивам све другове у бригади на дискусију кроз ове наше новине да изложе своја мишљења по овом за нас тако важном питању.

И. Б.

НАШЕ ПРИРЕДБЕ

Кажу да сталне, непрекидне, даноноћне борбе чине човека грубим. Стварају од њега биће које постаје неосетљиво, да дуго гледање смрти у очи прави од њега човека без осећаја, тј. губе се многи леви осећаји.

Па ипак, у нашим редовима није тако. Непосредно иза самих првих борбених линија, готово у првим редовима наши другови за време одмора, седе у импровизираним баракама, слушају предавања, присуствују при-

редбама и игранкама. Чим престане клокотање митраљеза и рика топова почиње песма, игра и весеље. Код наших бораца веселост преовлађује увек. Код нас нема туге ни онда, када нам је најтеже. Ми гинемо и певамо, јер знамо зашто се боримо.

Забавимо се мало сада са садржином тих приредаба. Онај ко их први пут гледа, мора да призна, да су те приредбе заиста добре. Мора да призна да су од почетка до краја прожете борбеношћу и да се од приредаба у бив. Југославији разликују својим високим моралом. Ми смо весели млади људи. Ми се по својој спољашности у маломе разликујемо од бивших југословенских војника. Али својим моралом, стојимо високо изнад њих. У нашим весељима и забавама нема простоте, нема баналности. У свима нашим приредбама учествују и наше другарице, наши највернији сарадници у добру и злу. Оне после напорне борбе, после дугих и тешких маршева, не лежу да се одморе, већ се лађају посла око припремања приредбе. Треба борцима дати мало разоноде. Треба их за моменат одвојити од грозне стварности. Треба их развеселити, освежити и спремити за нове борбе — нове напоре.

Циљ наших приредаба није увесељавати публику. При избору ствари морамо строго водити рачуна о томе да скечеви, песме, рецитације и хорске рецитације буду добро одабране. Њихов избор није мали, ствари има доста и добрих, само их треба одабрати. Када се одаберу, треба их обрадити савесно и зналачки. Избегавати — управо ликвидирати за свагда са тиме — спремићемо ми приредбу за два дана. Нећемо такве приредбе, које се спремају за два дана. То је профанисање оних лепих и узвишених ства-

ри, које су наши другови по најкупљој цени куповали и заливали њих својом крвљу. Не смемо губити оно што су они под тим условима стицали.

Свака наша приредба мора бити огледало целокупног нашег рада и наших стремљења. Наше приредбе не смеју ни по садржини ни по форми, а поготову не по садржини, потсећати на приредбе неких, летећих — путујућих позоришта у бившој Југославији. Нећемо преставе са таш-мајдана и малог Калемегдана. Ствар за коју се ми боримо најозбиљнија је ствар. Читав наш покрет, читав његов програм је од почетка до краја озбиљан и треба много љубави, много воље и труда, да се он оствари, а он се мора остварити, јер нас премного кошта. Уносити у њега лакрдије и неозбиљности значи рушити оно што су наши храбри борци зидали под тако страшним условима. А ко су људи који руше наше крвљу стечене тековине, — наши непријатељи, зар их не зове тако. Па зар би пристао неко од нас на то, да га назову нашим непријатељем. Зар да ми кваримо оно што они на фронту подижу. Сме ли и имамо ли ми на то права. Чујем одговор свију нас, нећемо то и немамо права на то.

Наш задатак је да свима својим снагама и средствима помажемо другове на фронту, а помоћи ћемо им само тада, ако оно што су они задобили, пригрлимо и свим својим снагама подигнемо још више.

Надамо се да ће наше приредбе у будуће бити на завидној висини и да нећемо излазити пред другове и пред јавност неспремни. То дугујемо нашим друговима, који се боре у првим борбеним линијама, то дугујемо читавом нашем покрету.

Задатак и смисао општег образовања у нашим јединицама

Одавно се увидело да васпитање ширих народних слојева иде погрешним путем, или, боље речено, не иде уопште никаквим већ тапка у месту, по мраку. Као негативан резултат таквог рада наступају последице које штетно утичу на правилан развитак како економски и привредни тако и на политички и цео друштвени живот наше државе. Недостатак општег образовања био је врло важан фактор који се илустровао у немогућности наших друштвених односа. Такво стање је међутим годило „оној владајућој мањини“, јер им је лакше било држати под стегом непросвећени народ, него се борити против свесне, трезвене и образоване масе. Онај пак, који би се томе супротставио и дрзнуо да заступа начело популарисања науке у масама, сматрао се не само као неподесна лич-

ност за режим, већ је осуђиван као штетан по друштво. Таквих апсурда је било код нас много и много али, ми се радије нећемо више освртати уназад, ми хоћемо ново и оно што је исправно. Ми нећемо остати равнодушни према томе проблему, и наш је задатак да најширем кругу људи пружимо могућност да се упозна са тековинама науке и са резултатима научних испитивања. Досадашња привилегија „повлашћених“ да појединци држе монопол општег образовања, данас више не важи, и ми, верни демократским принципима, без двоумљења приступамо новоме послу.

Пре него што пређемо на суштину ствари, хтео бих да се обратим на саме другове који су у овоме заинтересовани, и на њихову свест.

Другови, знајте да успех у раду зависи у главном од вас. Позитиван исход је могућ само ако ви будете свесно и будно пратили излагања, ако лично учествујете у свим дискусијама, и ако својим интересовањем и вољом за рад покажете да се речи не троше у залуд. Тиме ћете дати потстрека и онима који вас помажу, а и себи самима. Постепеним уласком у тајне људског сазнања осетићете задовољство, а убрзо ћете увидети и небројно користи које сте тиме стекли.

Да вам наведем само један мали пример где се види награђени труд. Ту скоро сам обилазећи један наш батаљон присуствовао часу на алфаветском течају. Борци, међу којима је било и оних најмлађих и најстаријих, а који нису под досадашњим друштвеним околностима имали прилике да науче да пишу, лако су завршили свој задатак. После непуних месец и по дана научили су не само да пишу већ и да сами састављају реченице и самосталне саставе. Добро су ми остала у памћењу њихова срећна лица када сам их упитао: „Да ли сте задовољни, да ли вам се исплатио ваш труд“. „Како да не, одговорише ми пуни поноса, пишемо и кући сами писма“. Пошли су у војску неписмени а наједном се сами јављају својим домовима. Има ли што речитије да се то искаже. На другим местима су другови опет показивали своје задовољство што су упознати са овим, или оним, што је за њих до сада изгледало недостижно и до чега су они дошли слушајући пажљиво наша популарна предавања.

Као што сам рекао, задатак своју нас је да народ изађе из мрака, да се сви без разлике упознамо са животом и светом у коме живимо, да уђемо у суштину природе кроз науку и дођемо до праве истине у свету. Тиме не само да оплемењујемо себе, већ постајемо и корисни чланови људске заједнице.

Још ћу вам на крају укратко изложити план нашег рада.

Начин на који мислимо да то постигнемо је потпуно прост. Кратким популарним предавањима из свих области упознаћете се са основима општег образовања. Тежи се за тим да се прво пређе оно што је неопходно

потребно знању сваког просечно образованог човека. При томе ћемо се придржавати правила да то буде што мање стручно, а што више популарно, уопштено. Стојим на томе гледишту да је ово основни курс за даље напредовање. Предавања трају кратко и више су информативног карактера, зато је пак важна дискусија после предавања, које може да траје и два, три пута дуже, и у којој учествују сви другови. Ту се тек стиче право знање. Ту се показује интересовање и разумевање; зато се не устручавајте, такмичите се, питајте, говорите, и ето вам већ пола успеха.

Циљ који се жели постићи овим популарним предавањима није само извршење васпитног утицаја на вас, другови. Не, ми желимо да ви то пренесете даље, да по доласку кући користите стечено знање, да упутите вашу млађу браћу и сестре, па и ваше очеве и мајке. Пронесите живу реч истине, разбијте мрак незнања, сујеверја и враџбина у вашим домовима, у вашим селима. Унесите светлост и реална објашњења свим појавама и збивањима. Покажите не само да сте понели из војске лепе успомене, већ да сте се наоружали и знањем којег до сада нисте имали а које вам никада неће бити на одмет.

Резултат који се пак очекује од свега овога, мислим да вам је јасан и да вам о томе не треба много говорити. Ваша свест треба да је здрава а ваш дух треба да је чврст. Желите ли добро не само себи, већ и својој отаџбини, радите, слушајте, учите се. Желите ли да учествујете свесно у привредној, економској и политичкој изградњи своје домовине, интересујте се за све оно што вам се сада пружа.

Нека не остане само на овоме. Нека вам ово да потстрека за ваше даље самостално развијање. Другови, немојте дозволити да поред очију прођете слепи кроз живот, да не осетите и не сазнате шта се све око вас догађа, да не опазите огромне могућности и широке видике које вам живот пружа. Данас вам се даје прилика, искористите је!

Ђ. Ш.

Осврт на један филм

Сада, када смо се отргли од хитлеровске окупације, почињемо да улазимо постепено у нормалан ток јавног живота. Једна од важних чињеница која карактерише данашње стање су јавне приредбе на које може да се скрене нарочита пажња. Ја ћу се овде осврнути на једну врсту тих приредби које је већина нас имала прилике да посети; то су биоскопске преставе. О самоме значају филма није ми намера да говорим у оквиру ово-

га чланка. Хтео бих само да напишем један мали осврт на саме приказане филмове.

Ових дана смо имали прилике да видимо совјетски филм „Секретар Рајкома“. Узбудљиви приказ из живота руских партизана и њихове барбе. Филм, поред своје несумњиве уметничке и техничке висине, има и велики документаран значај. После наших страдања, патњи и борби, садржај нам је утолико приснији, ближи и непосредније утиче на нас.

Сама немачка зверства нам нису нова, њих смо већ и сами упознали и згражали се над њима али оно, што је овде нарочито вредно запазити, то је висока свест рускога народа у њиховој борби против немачких завојевача. Верни својој пароли: „Смрт њемецким захватчиком“, они нису жалили материјалних и људских жртава само да би спречили напредовање мрском непријатељу. Немци надиру ка једном граду; наредба гласи да се војска повуче, сви способни мушкарци одлазе у околне шуме а у граду се руши и спаљује све оно што може користити непријатељу. На моменат видимо тешку унутрашњу борбу управника електричне централе који се опире рушењу електричних постројења и машина. Хоће да их закопа у земљу, не може да их уништи јерј су оне део њега и његових радника, део њиховог заедничког рада. Секретар Рајкома узима све у своје руке, извршава све постављене задатке са огромним самопрегором, не обазире се у томе моменту ни на своје личне осећаје. У исто време учествује у организацији партизанских одреда. Живот партизана је присно по-

везан са околним становништвом на коме искаљују свој бес услед личних војних неуспеха — кукавни Немци. Сопствена залагања и храброст појединаца, као и њихова здрава свест приводе дело успешном свршетку. Људи гину, али су и ту достојанствени, јер знају циљ своје борбе. Сама садржина нас својом реалношћу уноси, и ми заједно са учесницима преживљавамо сва узбуђења кроз борбе и сав здрави хумор кроз весеља и радости њихове.

Што се тиче техничке висине и режије за њу се може рећи да је више него успела. Нарочито је убедљиво приказана филмска монтажа хорске рецитације. Затим је и технички лепо представљена борба и живот партизана.

Реализација филма је потпуно успела и целокупан поглед је опште задовољавајући. Жеља би нам била да се што више друговз упозна са лепотама и страхотама овога филма. Да виде јунаке који све дају за слободу своје отаџбине.

Ђ. Ш.

О хигијени уопште

Може бити да се не може схватити јасно од колике је важности и какву улогу има наш санитарски кадар у стварању наше будуће земље. Данашњи његов значај је предупредити и отклонити узроке који би могли да нашkode здрављу наших бораца; болесном и рањеном указати сву помоћ. Старање о хигијени логора, о личној хигијени, о уздизању свести за чистоћу на што већи ниво.

Наше другарице болничарке, четне и водне, референти батаљона и бригада требају целу јединицу да упозаравају са својим задатком. Преко њих другови треба да се упознају са узроцима болести, јер познајући њих ми смо на пола отклонили болест. Из њиховог гласа треба најпре да допре реч ристоћа и ред. Све треба да се труде да развију смисао за чистоћу и да хигијена постане саставни део сваког борца и његова свакодневна потреба.

Сутра неће више бити рата, данашњи борци ће отићи својим кућама, селима. Понеће собом и школу живота коју су у овој борби стекли. Међу осталим треба да понесу и свест одржавања чистоће и здравља.

Од развијености наше зависеће много стање нашег села. Да ли ћемо живети запуштено као некад или ће у њима процветати нови живот, да ли ће становати у прљавим и мрачним кровинарама или ће се ту уздизати светле зграде све то зависи од свести коју ће другови од нас понети кроз своје село и град.

А ту свест треба наш санитарски кадар, наше другарице да уздигну и ојачају. На њима је одговорни задатак. Треба га потпуно испунити.

Референт санитета
Нада Вајс

ПУТ ОМЛАДИНЕ

Омладино свих наших земаља
Ево пута којим се не лута.
Буди свесна немој бити слепа
Јер слобода знамо да је лепа.

Не плач' сејо за својега брата,
Ако падне сад овог рата.
Мора сејо сада тако бити
Фашистима крила се сломити.

Напред само, будимо јунаци,
Пред нама су слободе барјаци.
На барјаку петокрака стоји,
Ко је носи смрти се не боји.

Са нама су Руси наша браћа,
Непријатељу се сада зајам враћа.
Иду дани новога живота
Фашистима и смрт и срамота.

Недељковић Љубиша

МОЈЕ СЕЛО

Док нас је сунце грејало
И зној нам гризао чело,
Корачали смо мирно
Кроз спаљено личко селс.

Ту, где живот некад цветаше,
Ко бајна ружа пролећа,
Нема више скромних кућица,
Бујног живота и мирисног цвећа.

Крвничка рука црних фашиста,
Огњем је љутим све то спалила
И све живо до чега је дошла,
Живота на земљи за увек лишила.

На пустим гариштима твојим,
Ново ће се село подићи,
Из гробова и крви пролирене,
Нови ће живот нићи.

Станко Штетић
пом. полит-комесара III бат.

Потиштена душа певала је селу,
Спаљеном селу где сам се родио,
Јаркога сунца злаћане зраке
И светло дана, први пут видио.

Ој, село моје малено,
У коме сам се родио,
Ој, место моје рођено,
Ко те не би волео.

Не красе те више оне,
Куће твоје малене,
Од крвничке руке клете.
Потпуно су спаљене.

Наш мали лексикон

А

Авангарда претходница, извидница, први борбени ред једне војске, класе, друштва.

Ага господин, господар, заповедник.

Агент-провокатор плаћени изазивач нерета, тајни полициски орган.

Агитатор човек који се ревносно заузима и ради за или против неке личности, партије, идеје.

Аграрац земљорадник, присталица земљорадничке политике, странке.

Агресија напад, нападање, кидисање, насртљивост.

Агрономија наука о обрађивању земље.

Администрација управљање, управа, управна власт, чиновништво.

Азил сигурно склониште, уточиште, неповредиво место на коме прогоњени налази прибежиште.

Академик слушалац или члан неке високе школе за науку или уметност.

Акламација вршење избора простим извикивањем, без појединачног гласања; клицање, узвикивање.

Акредитив пуномоћје, оверење.

Акт производ неке делатности, дело, радња, службени спис.

Активи радне групе, удружења студената или уопште омладинаца.

Актуелан садашњи, данашњи, савремен, који је на дневном реду.

Акција радња, делатност, делање, предузимљивост.

Акумулација гомилање, нагомилавање.

Акционар деоничар, сопственик деоница неког трговачког или индустриског друштва, предузећа.

Алтернатива избор између двога, опредељивање за једну од две одлуке.

Алузија циљање на кога или што у говору, писању.

Амбасадор посланик, опуномоћени претставник једне велике силе код друге.

Амфибија водоземци; у војсци оне операције које се изводе и на води и на копну комбиновано, амфибијске операције. Аутомобил или тенк који иде и по води и по суву.

Анализа рашчлањавање, разлагање нечега у његове саставне делове.

Анархија безвлашће, стање друштва у коме потпуно престаје влада закона и сваког ауторитета.

Ангажован обавезан, који се обећао, заплетен у борбу.

Анексија присаједињење, припајање.

Анкета истрага која се одређује за испитивање чињеница и околности само за један случај (анкетна комисија).

Анониман безимени, без потписа, непознат.

Анти против; (појављује се обично у вези са још једном речи).

Апел дозив, позив, знак, позивање.

Апсолутизам неограниченост, самовоља, облик владавине код кога владаочева власт није ограничена уставом.

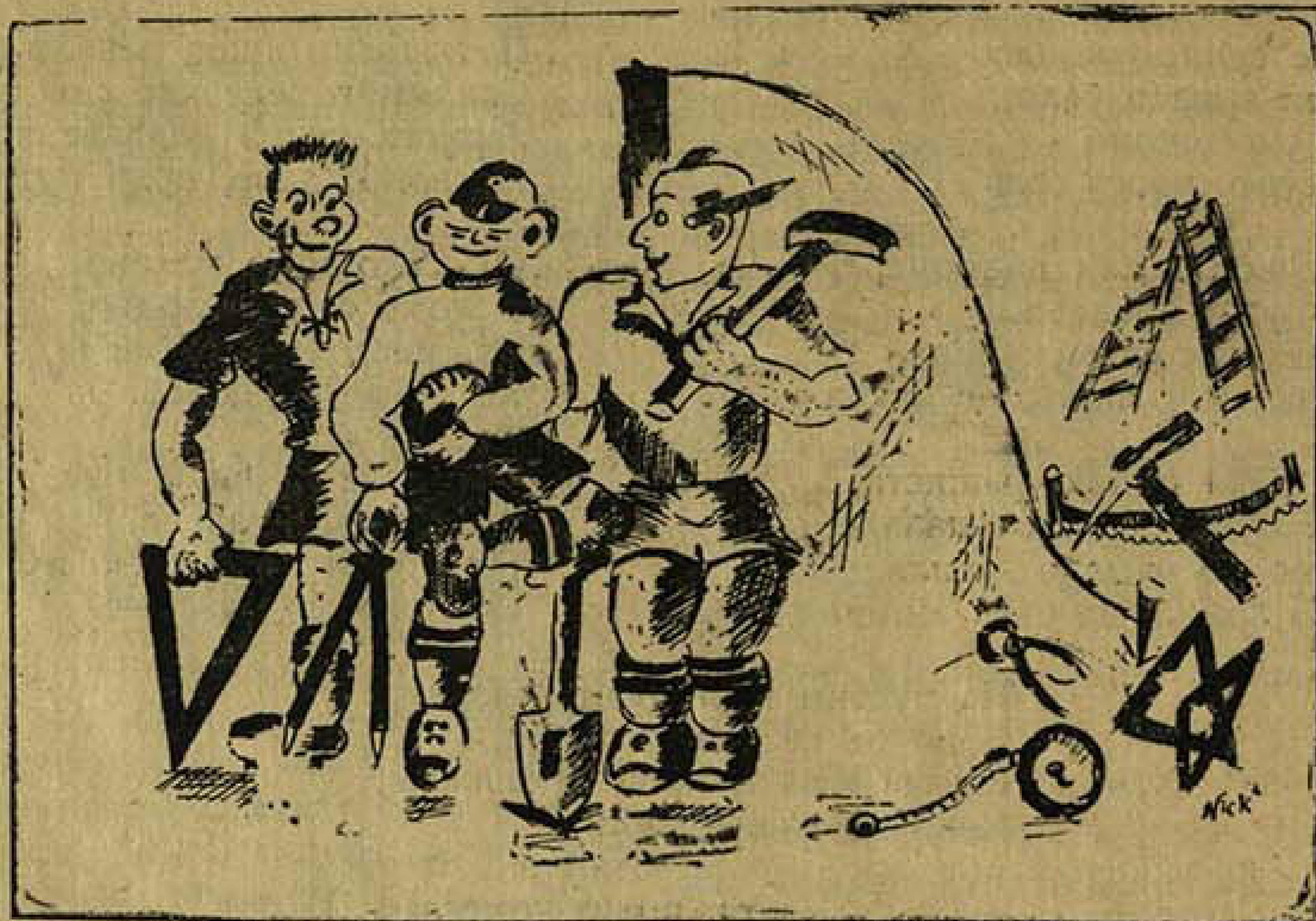
Атак напад, нападање, навала.

Атентат противправан напад на живот, имање или част некога.

Атмосфера ваздушни омотач који обвија нашу земљу; средина у којој један човек живи и развија се.

Аутономија самоуправа, политичка независност, самосталност.

СПОРТ

КАКО МАЛИ МИЋА ПИОНИР ЗАМИШЉА „УЖУ ОДБРАНУ ФУТБАЛА“ У ИНЖЕЊЕРСКОЈ БРИГАДИ.
(Аца, Бајић, Пипера)

Спорт у нашој бригади

Захваљујући разумевању руководиоца за спорт, омогућено нам је да и на томе пољу рада наша бригада покаже изванредан, а може се рећи и завидан успех. Паралелно са радом на мосту, ми борци ове бригаде успели смо да формирамо један солидан фудбалски тим. Још пре месец и по дана одиграли смо своју прву утакмицу са Противавионским пуком В. Ш. и изгубили са резултатом 5 : 2. Прва утакмица. Пораз. За нас је то био хладан туш, јер смо се надали сигурном успеху. Почело се марљиво тренирати, да би нам се тим што боље уиграо. Две недеље после прве утакмице играмо другу утакмицу са Корпусом народне одбране. Самопоуздање које смо изгубили после прве утакмице сада нам се повратило. Утакмицу смо добили са 6 : 4.

Неколико дана после тога, радници фабрике Гођевац, запослени на обнови моста, предложили су нам да Инжињерска бригада организује један турнир у коме би учествовале четири најбоље екипе у Београду. Играло би се за пехар кога су радници сами израдили. Ми узимамо на себе организовање тога турнира. Учествују УСАОС, Корпус народне одбране, Репрезентација радничких клубова и ми. Код нас се осећа велика нервоза и припремање. Стварно, ко освоји пехар с правом се може назвати најбољим тимом у Београду. Одређени су парови. У суботу играмо ми са Радничком репрезентацијом, а УСАОС са КНО. У недељу играју побеђени и победници из првог дана. Ту утакмицу добили смо истом у другом полувремену, иако смо цело

прво полувреме играли пред голом противника. Оно је завршено са резултатом 0 : 0. У другом делу игре дајемо без много напрезања шест голова и побеђујемо са 6 : 0. Леп успех. Прву препреку смо пребродили. УСАОС игра са КНО нерешено 3 : 3, али коцком се пласирао за финалну утакмицу са нама. Дакле за противника добили смо до тада најбољи тим у Београду. Недеља. Пред почетак утакмице пуна свлачионица. Чују се разни коментари. Победиће! Изгубиће! Пехар је донешен на игралиште и изложен пред трибинсма. Наши руководиоци се интересују да ли смо ми одморни и спремни за утакмицу. Осећамо да су и они нервозни. Излазимо на терен. Почетак припада нама. Ми се срећујемо и имамо неколико лепих шанса. Затим УСАОС врши притисак на нашу одбрану, али она је на месту. Утакмица је врло жива, иако је снег прилично велик, што омета трчање. Темпо утакмице је врло јак. У 25 мин. дајемо гол. На игралишту одушевљење. Придобивамо публику. Скоро сви навијају за нас јер стварно добро играмо. УСАОС се повезује и врши све већи притисак на нашу одбрану, али она се лавовски бори и из сваког сусрета излази победником. Нарочито се истиче наш голман. Ретко пожртвовање и воља за победом. Завршено је прво полувреме. Иако водимо са 1 : 0, још нисмо посве сигурни. Друго полувреме припада УСАОС-у, стално наваљују али ми све одбијамо. Средином полувремена дајемо и други гол и тиме обезбеђујемо победу. Морамо бити искрени и признати да смо

ИЗ ФОТО-СЕКЦИЈЕ

Нема веће штете по историју народно-ослободилачке борбе од те, да нису постојали људи, који би борбу из првих дана, месеци и година документовали фотографијом. Ту славу епопеју која улази у историју, требало је овековечити. Истина било је бораца и руководиоца који су располагали апаратима и са понешто материјала, али то ни издалека није задовољавало стварне потребе, а да и не говоримо о томе да су у разним офанзивама негативи доста страдали и борци који су поседовали апарате, гинули.

Да би се за историју наше борбе обезбедио материјал те врсте, формиране су у свим јединицама фото-секције, па гако и у нашој.

Задатак наше фото-секције је, као што смо и горе напоменули, документовати рад и живот јединице фотографским снимцима. Тај рад и живот приказаћемо једног дана изложбом.

То је задатак који се поставља пред нашу фото-секцију.
Лазар Марковић

ИЗ УРЕДНИШТВА

Позивамо све батаљоне, пратећу чету, интендантуру, амбуланту тех. биро са извиђачком десетином, да у својим четама и јединицама организују репортерску службу. Другови који се приме тога, требали би стално да шаљу дописе из живота и рада јединице.

Мобилишите све цртаче и карикатуристе!

Урадимо све да наш бригадни лист буде на висини!

*

У овај број није ушао изван број чланака који својим садржајем не одговарају циљу и потребама нашег листа иако су добро написани. Аутори тих чланака нека прочитају лист да би се управљали за следећи број.

КОРИСТЕЋИ ПАНИКУ, НЕМАЧКИ ДЕЗЕРТЕРИ ПРИЈАВЉУЈУ СЕ КАО ИЗБЕГЛИЦЕ.

(„Политика“)

Овај... знате... ја сам избеглица!

